

Boazodoalloodđasat Båatsoesaernieh Reindriftsnytt

UTGITT SIDEN 1967

Vindkraft Finnmark – Landbruksdirektoratets rolle
Tilbakeblikk på høstens pramming
Reindriftens rådgivningstjenester

Foto: LDIR

Innhold :

Leder	side 4	
Ny administrerende direktør i Landbruksdirektoratet	side 5	
Lager, vekt og volum: Status for reindriftnæringen per november 2024.....	side 8	
Ny digital løsning for levering av Melding om reindrift og søknad om tilskudd til siidaandeler og reinlag	side 10	
Bærekraftige matsystemer	side 11	
Forslag til revidert metodikk for konsekvensutredninger om tema reindrift – status i arbeidet	side 12	
Landbruksdirektoratet avdeling reindrift sin rolle ved kraftutbygging	side 13	
Tusenvis av rein seiler over havet for å komme seg til vinterbeite	side 14	
Reinsdyr – nysgjerrige og lettlærte, men vaksomme	side 22	
Feltbarnehage	side 24	
Erfaringer fra en praktikant i Landbruksdirektoratet	side 26	
Tilbakeblikk	side 27	
Svensk prosjekt skal gi bedre innsikt i årsaker til kalvetap	side 28	
Bedriftshelsetjeneste til reindriften i 2025.....	side 28	
Ny avtale sikrer helårsvedlikehold av reingjerder langs grensene mot Finland og Russland.....	side 29	
Et banebrytende ressursenter for reindriften	side 32	
Oversikt over rådgivningstjenester	side 34	
Følg oss på instagram	side 35	
Dispensasjonsbestemmelser	side 36	
Abonnere på Reindriftnytt.....	side 39	

Boazodoalloođđasat : reindriftnytt **2:2024**

Ansvarlig utgiver:
Landbruksdirektoratet/
Eanandoalloidirektoráhtta
Besøksadr.: Løkkeveien 111, 9510 Alta

Avdeling reindrift
Telefon 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no
www.landbruksdirektoratet.no

Grafisk produksjon:
Fagtrykk Idé as,
Telefon 78 44 68 00
post@fagtrykkide.no

Bilder uten bildetekst er hentet fra iStock.
Omslag: Forside: Foto Landbruksdirektoratet.
Bakside: Foto Landbruksdirektoratet.

Reindriftnytt

Tida ruller fort for travle folk, og plutselig så var vi her - i mørketida og adventstida. Året har sin rytme, eller årshjul, for både næring og forvaltning. Ikke alt går som planlagt, og oppgaver må av og til løses på nye måter. Reindrift er en naturbasert og arealavhengig næring som endres og utfordres av både klimaendringer og samfunnsendringer. I dette utfordringsbildet er vi mange som kan og bør bidra til en bærekraftig og velordnet reindrift.

Stabilt ustabilt er kanskje den beste beskrivelsen av været denne høsten og høst vinteren. Melding om låste beiter i deler av Finnmark tikk inn allerede i oktober. Det er ingen tvil om at det er krevende for reindriften når været er så skiftende som vi har hatt det over flere år. Samtidig registrerer jeg at næringen leverer slaktetall som er litt under gjennomsnittet, mens slaktevektene er litt over gjennomsnittet så langt i inneværende slakteperiode. Mer utfordrende er det at reinkjøttlagrene er høyere enn på mange år. Mer om dette kan du lese om i denne utgaven av Reindriftnytt.

I 2024 ble alle reinbeitedistriktene invitert med på reindriftnskonferanser. Dette er en viktig arena der relevante saker blir satt på dagsorden og diskutert. I tillegg er dette en viktig møteplass for dialog mellom næring og forvaltning. Målsettingen er at alle parter bidrar slik at innholdet på disse konferansene oppleves både relevant og nyttig.

2025 tegner til å bli et meget spennende år. Regjeringen Støre skal forhandle om sin siste reindriftnsavtale i denne stortingsperioden. Avtaleforhandlingene foregår de to første ukene i februar. I forkant av forhandlingene er det oppstartsmøte i desember, kravet fra NRL kommer i starten av januar og statens tilbud i slutten av januar. Underveis i dette arbeidet er det mye som skal utredes, beregnes og forhandles om før en kommer fram til gode og omforente løsninger for reindriftnnæringen. Reindriftnforvaltningen i Alta har en sentral rolle i å fremskaffe grunnlagsmaterialet til forhandlingene.

På blokk for 2025 har jeg notert en rekke viktige saker og milepæler. Det skal landes en god løsning for nye vinterbeiter for reindriften på Fosen. En rekke tiltak på rovviltområdet skal utredes og gjennomføres som en oppfølging av konsultasjonsprotokollen mellom NRL og KLD (Klima og miljødepartementet) fra i sommer. NIBIO skal komme med faglige innspill til en mer enhetlig metodikk og praksis på reindriftnsspørsmål i konsekvensutredninger. I mars/april får vi vite hva regjeringen foreslår av endringer i reindriftnloven når det mest sannsynlig legges fram en lovproposisjon til Stortinget. Stortingets merknader og vedtak i behandlingen av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport skal også følges opp. Alt dette er i prosess og involverer både reindriftnnæringen og forvaltningen.

Til høsten er det både stortingsvalg og valg til Sametinget. Dersom en legger til grunn de siste meningsmålingene så kan det tyde på relativt store bevegelser i oppslutning om ulike partier. For den fremtidige reindriftnpolitikken er begge valg viktig. Sametinget har innsigelsesrett i arealsaker, deltar i reindriftnforhandlingene og har konsultasjonsrett i en rekke saker. Stortingets sammensetning avgjør hvem som danner regjering og hvilket parti og statsråd som får et særlig ansvar for reindriftnpolitikken. Det har derfor stor betydning at alle stemmer og meninger lar seg høre gjennom å bruke stemmeretten ved begge valgene.

Men først skal 2024 rundes av med adventstid, julehøytid og nyttårsfeiring. Arbeid skal og må utføres, men noe mer tid til familie, fellesskap og ettertanke hører også med. Julens budskap om fred og forsoning kan også handle om mellommenneskelige forhold. Med dette ønsker jeg dere alle en fredfull julehøytid.

Widar Skogan

Direktør i avdeling reindrift i Landbruksdirektoratet

Ny administrerende direktør i Landbruksdirektoratet

Skrevet av: Sissel Olsen og Charlotte Berg, rådgivere Landbruksdirektoratet

Tidligere administrerende direktør Jørn Rolfsen har avsluttet sin åremålsperiode etter to perioder som leder av Landbruksdirektoratet. Fra 1. juli 2024 har Eli Reistad tatt over som ny administrerende direktør, og vi har vært så heldige å få anledning til et intervju med henne. I høst har hun også besøkt oss på avdeling reindrift i Alta, hvor hun tok seg tid til å bli kjent med ansatte og våre arbeidsområder. Vi gleder oss til å høre om hennes bakgrunn, hva hun ser fram til i rollen, og hvilke tanker hun har om fremtidens utfordringer og muligheter for reindriften. La oss bli bedre kjent med Eli!

Kan du fortelle oss litt om din bakgrunn og dine erfaringer?

Jeg har vokst opp i Sigdal i Buskerud, på en gård med korn og skog, og overtok ansvaret for drifta i 2003. Jeg bor på gården, og ukependler nå til Oslo. Utdanningen min er fra Norges Landbrukshøgskole, nå NMBU på Ås. Jeg har helt siden ungdomsårene ledererfaring fra landbrukets og bygdenes organisasjoner, og har gjennom årene jobbet mye med handelspolitiske spørsmål, saker knyttet til jordbruksforhandlinger og markedsordningene, som er viktig for Landbruksdirektoratets oppdrag. Jeg har jobbet i Landbruksdepartementet, og også deltatt i mange utvalg med utredningsoppdrag om landbrukspolitikk og verdikjedene for mat, slik at jeg kjenner arbeidet i offentlig forvaltning.

Så lurer sikkert leserne på om jeg kan noe om reindrift? Det kan jeg ikke. Som mangeårig styremedlem i Statskog, hadde jeg dog gleden av å ha gode styrekollegaer fra reindriftn, og reindrift er viktig på en stor andel av de arealene Statskog forvalter på vegne av fellesskapet. Jeg ser med glede fram til å bli bedre kjent med reindriftns utøvere gjennom jobben i Landbruksdirektoratet. De første jeg besøkte som ny direktør var direktoratets reindriftnavdeling i Alta.

Hva ser du fram til i rollen som administrerende direktør?

Jeg ser blant annet fram til å bli bedre kjent med folk i reindriftn, våre ansatte på Landbruksdirektoratets kontor i Alta og ansatte hos statsforvalteren som vi samarbeider mye med. Landbruksdirektoratet har fantastisk faglig dyktige og engasjerte medarbeidere, og jeg har fått en svært hyggelig mottakelse som nyansatt.

Ny administrerende direktør Eli Reistad. Foto Landbruksdirektoratet.

Vi har fire fagavdelinger i Landbruksdirektoratet, der reindrift er ei av fagavdelingene. Det er superflinke og engasjerte fagfolk i hele Landbruksdirektoratet. På en god del områder har vi også god nytte av hverandre på tvers av fagavdelingene. Det er viktig for meg å kunne bidra til at vi utvikler og utnytter fagkompetansen på tvers i hele direktoratet. Arealaker og rovvilt er eksempler på temaer vi har god nytte av hverandres erfaringer og kunnskap på tvers av avdelingene.

Landbruksdirektoratet ved avdeling reindrift er blant annet sekretariat for Reindriftnsstyret, Reindriftns utviklingsfond, Markedsutvalget for reinkjøtt, Klagenemnda for merkesaker, Økonomisk utvalg og Norsk-Finsk Reingjerdekommisjon. Dette er områder jeg er veldig nysgjerrig på å lære mer om.

Hva er din viktigste rolle som administrerende direktør?

Som administrerende direktør har jeg ansvar for at vi leverer på vårt samfunnsoppdrag. Våre viktigste oppgaver er å forvalte økonomiske og juridiske virkemidler rettet mot primærlandbruket herunder reindriftn, landbruksbasert næringsmiddelindustri og handel med landbruksvarer. Vi skal også formidle fag- og forvaltningskompetanse med høy faglig kvalitet.

En annen viktig oppgave er å være et støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet. Vi har dessuten oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap, og er opptatt av digitalisering. Jeg skal også passe på at vi tar godt vare på våre ansatte og har økonomisk styring med de store midlene vi forvalter, som er rundt 30 milliarder kroner.

Reindriften står overfor store utfordringer som arealpress og klimaendringer. Hvilke tanker har du rundt dette?
Dette er store utfordringer og direktoratets rolle er særlig å sikre godt kunnskapsgrunnlag om reindriften arealer og å bidra til god håndtering av beitekriser.

I direktoratets reindriftsavdeling har vi etablert en egen arealseksjon som skal håndtere de økende utfordringene innen arealbruk. Vi skal få fram et bredere kunnskapsgrunnlag om reindriftnæringens behov i utbyggingssaker og annen arealbruk. Vi skal også delta på befaringer, forvalte reindriften arealbrukskart og ha dialog med andre aktører i og utenfor reindriften. Vi skal gi faglige råd til Landbruks- og matdepartementet i saker etter plan- og bygningsloven der det er fremmet innsigelse. Vi vil ha en aktiv rolle overfor statsforvalteren og bidra til at de har god nok informasjon til å veilede utøvere og kommuner i arbeidet med å sikre reindriften arealer.

Når det gjelder klimaendringer, ser vi allerede store endringer, som utlignende og låste beiter som skaper utfordrende beiteforhold. Mer ustabil vær gjør arbeidsprosessene mer krevende for næringen.

Mange av utfordringene handler om økt uforutsigbarhet, ved blant annet endringer i tidspunkt for vår og snøsmelting og varmere somre med tørke. Senere islegging gjør ofte at tidspunkt for flytting av reien blir mer uforutsigbart. Endringer i vegetasjonen på beite og betydelig økt arbeidsbelastning for den enkelte reindriftsutøver er også krevende utfordringer.

Er det noen andre utfordringer i reindriften som du ønsker å rette et større fokus mot?
Vi ønsker at det skal være lettere for reindriftnæringen å forholde seg til offentlige myndigheter. Derfor har vi utviklet flere brukervennlige digitale løsninger for reindriftsutøverne, som for eksempel ny selvbetjeningsløsning for innrapportering av reinslakt, søknad om tilskudd til rapportering og frakt av rein i forbindelse med slakt, innlevering av melding om reindrift og søknad om tilskudd til siidaandeler og reinlag.

Selv om det er mange utfordringer i reindriften, må vi ikke glemme at det mye å være stolt over også. Næringen leverer beitebasert reinkjøtt, som er unikt. Reindriften er dessuten en viktig kulturbærer av samisk språk og tradisjoner. I min rolle som øverste leder i Landbruksdirektoratet vil jeg forsøke å være med å løfte fram reindriftnæringens betydning.

Orre reerije direktöore Laanteburriedirektoraatesne

Skrevet av: Sissel Olsen og Charlotte Berg, rådgivere Landbruksdirektoratet

Aarebi reerije direktöore Jørn Rolfsen lea sov jaepiemerieboelhkem orrijamme mænngan Laanteburriedirektoraatem stuvreme göökte boelkhk. Snjaltjen 1.b. 2024 raejeste Eli Reistad lea orre reerije direktöörine aalkeme, jñh mijjiej dan aavrehke orreme jñh nuepiem åådtjeme dam gihtjehtidh. Daan tjaktjen dihte aaj mijjem Båatsoegoevtesisnie Altesne vååksjeme, gusnie asti barkijigujmie jñh mijjen barkoesuerkiejgumie åahpenidh. Mijjiej aavoedibie altese duekien bijre govledh, misse aavode råållesne jñh mah åssjaldahkh dihte bætijen aejkien haestemi jñh nuepiej bijre båtsose åtna. Baajebe Eline åahpenidh!

Maahtah ånnetji dov duekien jñh dov dååjrehtimmiej bijre soptsestidh?
Manne Sigdalesne Buskerudesne byjjenamme, gaertienisnie gernine jñh skåajjine, jñh diedtem gaertenen åvteste veelti 2003. Manne gaertienisnie årroem jñh våhkoebiejjiej Oslosne barkem. Mov ööhpehtimmie lea Nöörjen Laanteburriejilleskuvleste, daelie NMBU Åsesne. Eevre noerebaalien raejeste leam åvtehkedaåjrehtimmiem laanteburrien jñh voeni organisasjovnieste åtneme, jñh jaepiej tjirrh jijnjem åsiesestimiepolitihkeles gyhtjelassigujmie barkeme, aamhtesh jåartaburrierååresjimmiej jñh markedeöörnegi bijre, mah leah vihkele Laanteburriedirektoraaten

stillemasse. Manne Laanteburriedepartemeentesne barkeme, jñh aaj meatan orreme gellie moenehtsinie mah salkehtimmiebarkoem åtneme laanteburriepolitihken jñh beapmoej aarvoesvaalhtesi bijre, guktie barkoem byögkeles reeremisnie damtem.

Jñh dle sån lohkih onterdieh mejtie maahtam maam joem båtsoen bijre? Im maehtieh. Goh stávroelihtsege gellie jaepieh Staaten skåajjesne (Statsskog), mov lij badth aavoe hijven stávroeguejmieh båtsoeste utnedh, jñh båtsoe lea vihkele stoerre bielesne dejstie areaalistie mejtie Staaten skåajje ektievoeten bielestie reerie. Manne aavodem buerebelaakan båtsoen barkijigujmie åahpenidh barkoen tjirrh Laanteburriedirektoraatesne. Doh voestes manne vaaksjoejim goh orre direktöore lin direktoraaten båtsoegoevtesie Altesne.

Misse aavodh råållesne goh reerije direktöore?
Manne gaskem jeatjah aavodem almetjigujmie båtsoesne buerebelaakan åahpenidh, mijjen barkijigujmie Laanteburriedirektoraaten kontovresne Altesne, jñh barkijigujmie staatehaaltojen luvnie giejgumie jijnjem laavenjostebe. Laanteburriedirektoraaten leah dan joekoen faageles tjiehpies jñh iedtjije meatanbarkijh, jñh mannem joekoen hijvenlaakan dååsteme goh orre barkije desnie.

Mijjen leah njieljie faagegoevtesh Laanteburriedirektoraatesne, gusnie båtsoe lea akte dejstie faagegoevtesijstie. Joekoen væjkele jñh iedtjije faagealmetjh abpe Laanteburriedirektoraatesne. Muvhtine suerkine aaj hijven nåhtoem sinsitneste utnebe faagegoevtesi dåaresth. Vihkele munnjen viehkietidh guktie mijjiej faagemaahtoem evtiedibie jñh nuhtebe dåaresth abpe direktoraatesne. Areaale-aamhtesh jñh juvrh leah sãmies teemah gusnie hijven nåhtoem sinsitnien dååjrehtimmijste jñh daajroste utnebe goevtesi dåaresth.

Laanteburriedirektoraate båtsoegoevtesisnie lea gaskem jeatjah tjaelemegoevtesie gellide, goh Båtsoestávroe, Båtsoen evtiedimmiefoente, Bovtsenbearkoen maarkedemoenehtse, Mierhkeaamhtesi laejhtememoenehtse, Ekonomeles moenehtse jñh Nöörjen-Soemen Bovtsegiedtiekomisjovne. Daate suerkieh mej bijre leam joekoen tjetskehke vielie lieredh.

Mij dov vihkielommes råålla goh reerije direktöore?
Goh reerije direktöore mov lea diedte mijjiej mijjen seabradahkestillemen mietie deellebe. Mijjen vihkielommes laavenjassh leah ekonomeles jñh juridihkeles vierhkievierhtieh reeredh maadthlaanteburrien vööste, daan nuelesne båtsoe, laanteburriebaseereme jilememehtieindustrije jñh åsiesestimie laanteburrievaaroegujmie. Edtjebe aaj faage- jñh reerememahtoem buektedh jolle faageles

kvaliteetine. Jeatjah vihkeles laavenjasse lea dåarjoe- jñh salkehtimmieorgaanine årrodh Laanteburrie- jñh beapmoedepartemeentesie. Mijjiej aaj laavenjassh utnebe seabradahkejearsoesvoeten jñh riejriesvoeten sisnjeli, jñh aaj stoerre iedtjem digitaliseeremistie utnebe. Edtjem aaj hoksedh mijjiej mijjen barkijh hijvenlaakan gorredibie jñh ekonomeles stuvremem utnebe dej stoerre vierhtiejgumie mejtie reerebe, mah leah ovrehte 30 millijardh kråvnah.

Båtsoe stoerre haestemi uvte tjåådtje goh deadtöve dajvide jñh kljmajarkelimmieh. Mah åssjaldahkh dov dan bijre?
Daate stoerre haestemh jñh direktoraaten råålla lea joekoen hijven daajroevåaromem båtsoen dajvi bijre hoksedh jñh viehkietidh gåatomeaehpieh hijvenlaakan gietedidh.

Direktoraaten båtsoegoevtesisnie libie jñtse areaaleseksjovnem tseegkeme mij edtja doh sjådtje haestiemidie areaaleåtnoen bijre gietedidh. Edtjebe vijriebasse daajroevåaromem åadtjodh båtsoen daerpiesvoeti bijre bigkemeaamhtesisnie jñh jeatjah areaaleåtnosne. Edtjebe aaj meatan årrodh vååksjedimmine, båtsoen areaaleåtnoekaarhtem reeredh jñh jeatjah aktöorigujmie rååresjidh båtsoesne jñh båtsoen ålkolen. Edtjebe faageles raerieh Laanteburrie- jñh beapmoedepartemeentesie vedtedh aamhtesisnie soejkesje- jñh bigkemelaaken mietie gusnie girreme båtteme. Sijhtebe aktijve råållam utnedh staatehaaltojen vööste jñh viehkietidh guktie dah nuekie hijven bievnesh utnieh båtsoeburride jñh tjæltide bihkiedidh barkosne båtsoen areaalide tjirkedh.

Gosse lea kljmajarkelimmiej bijre, mijjiej joe stoerre jarkelimmieh vuejnebe, goh gåatomh mejtie ij gåaredh jaksedh jñh leah leeseldh, jñh mah dåeriesmoerh sjugniedieh gåatoemasse. Vearelden gaavhtan mij ahkedh jorkese, barkoeprosessh vielie krievije sjådtieh båtsoe.

Gellieh dejstie haestiemijstie lea lissiehtamme ov-veanhtadihksvoeten bijre, gaskem jeatjah jarkelimmieh gåessie gjire jñh lopmesjalkeme sjædta, jñh baahkebe giesieh gajhkadahkine. Gosse jaevrieh seenhtebe gelmie dellie daamtaj ij daejrieh gåessie maahta bovtsgujmie juhtedh. Jarkelimmieh vegetasjovnesne gåatomedajvine jñh sagke stuerebe barkoemaasjoe fiereguhten båtsoebårran lea aaj krievije haestemh.

Såemies jeatjah haestemh båtsoesne mejtie sijhth stuerebe fokusem biejedh?
Mijjiej vaajtelibie båtsoese edtja aelhkebe årrodh byögkeles åejvieladtjigujmie gaskesadtedh. Dannasinie mijjiej jienebh utniveietsesles digitaale vuekieh evtiedamme båtsoeburride, goh orre jñtjeviekievuekie

reektemen bijre leekeme bovtstijste, ohtseme dâarjoen bijre, reekteme jîh foeresjimmie bovtstijste leekedimmien sjïekenisnie, deelleme bâatsoebïevnesistie jîh ohtseme dâarjoen bijre sijtebielide jîh bovtsesiebriede.

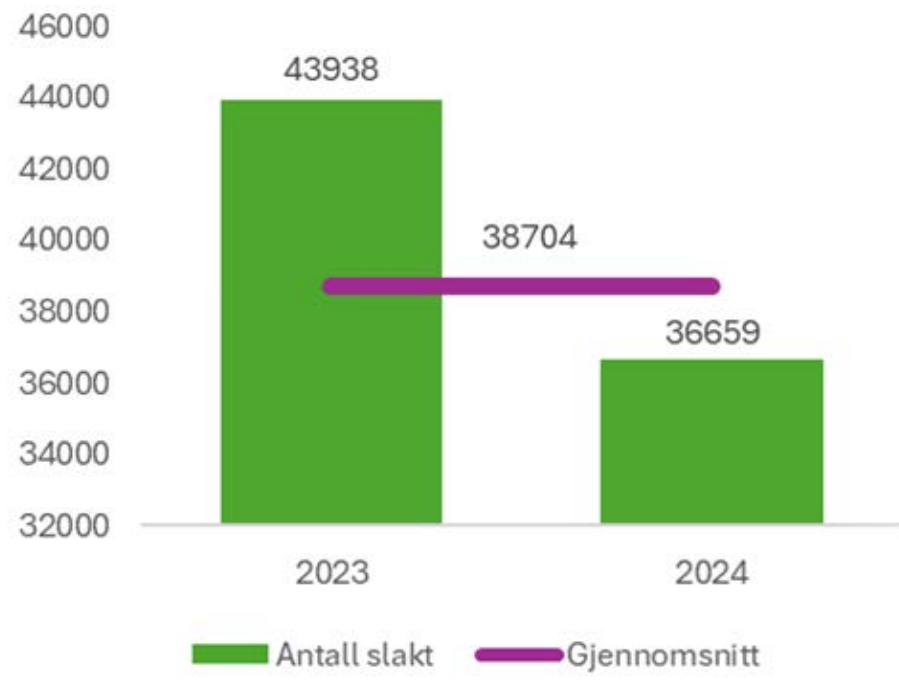
Jalhts gellie haestemh bâatsoesne, ibie tjoerh âajaldidh jîjnje aaj gââvnese maam maahta garmerdidh. Bâatsoe bovtsenbearkoem bovtstijste deellie mah gâatoemisnie orreme, naakede mij lea sjïere. Bâatsoe lea aaj vihkeles kultuvreguedtije saemien gïeleste jîh aerpievuekijste. Mov rââllesne goh bijjemmes âvteheke Laanteburriedirektoraatesne sijhtem pryövedh meatan ârrodh bâatsoen vihkelesvoetem âvtese lutnjedh.

Lager, vekt og volum: Status for reindriftnæringen per november 2024

Skrevet av Sissel Olsen, rådgiver Landbruksdirektoratet

Slaktesesongen 2024/2025 er i gang, med høyere slaktevekter og en tidlig oppstart som lyspunkter. Samtidig kan økt lagerbeholdning og lavere slaktevolum påvirke årets produksjon og omsetning.

Slaktesesongen 2024/2025 startet tidlig i år, med slakting allerede i august. Per 13. november er det slaktet om lag 36 659 reinsdyr ifølge Animalia. Gjennomsnittsvekten for all rein er 22,2 kg, noe som er omtrent et halvt kilo tyngre enn samme periode i fjor. 83 prosent av det totale slakteuttaket er kalv, mot 84 prosent i fjor. Økningen i gjennomsnittsvekt kommer delvis av at det slaktes flere voksne rein, men gode slaktevekter for både voksne reinsdyr og reinkalv er med på å påvirke gjennomsnittsvekten i positiv retning. Gjennomsnittsvekten for voksne rein og kalv er henholdsvis 35,1 kg og 19,7 kg.

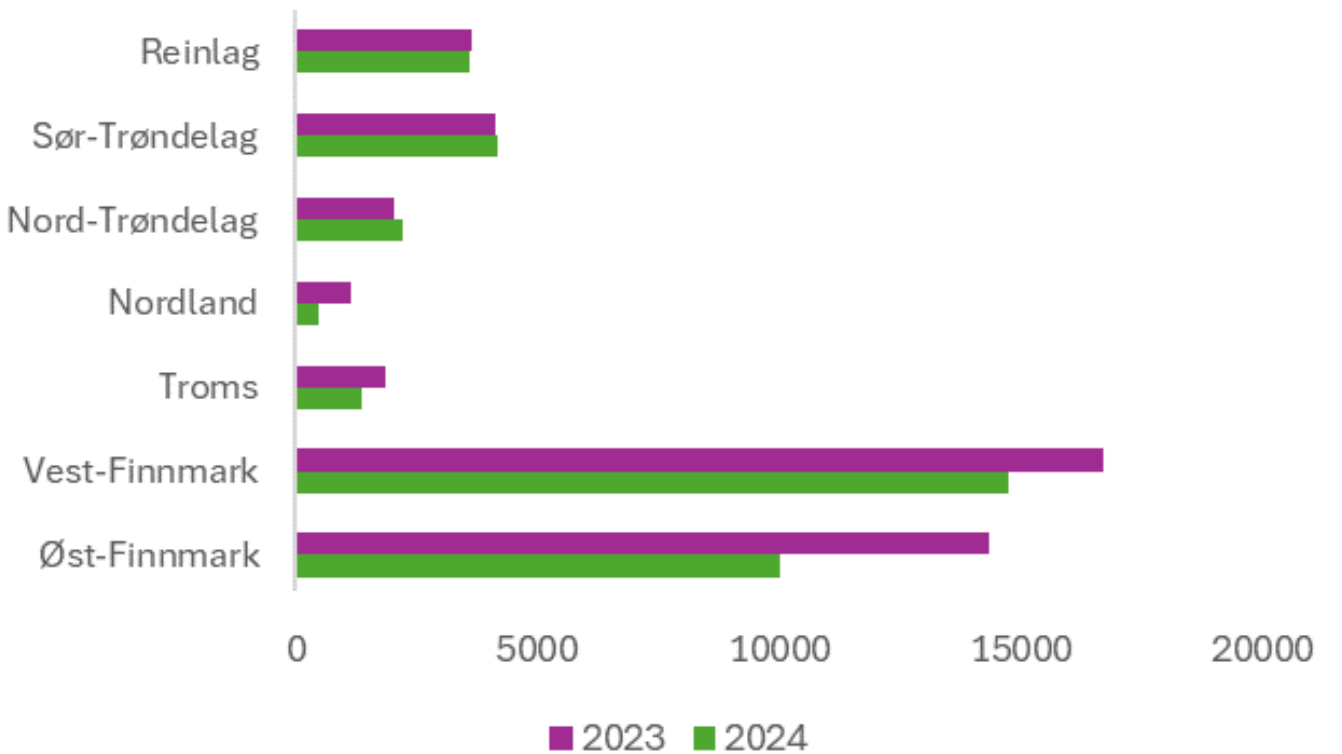
Sammenlignet med samme periode i fjor, er slakteuttaket i år en del lavere. Slakteuttaket er også noe lavere enn gjennomsnittet for de 10 siste år. I løpet av september og oktober var slaktingen stor, og lå tett opp mot fjoråret i forhold til produksjon. Gjennomsnittet var dermed også høyere enn de ti siste år. Men tallene fra Animalia viser at slaktingen har avtatt de siste ukene.

Også produksjonen i tonn ligger noe under gjennomsnittet for de ti siste år. Produksjonen per nå utgjør 815 tonn, mens gjennomsnittet de ti siste årene er på 849 tonn.

Foto: Landbruksdirektoratet

Høyest slakting i Vest-Finnmark

Per 13. november er det slaktet mest rein i Vest-Finnmark. Det er slaktet omtrent 2 000 færre rein i Vest-Finnmark enn i fjor. Nedgangen i slaktingen i Øst-Finnmark er noe større. Også i Troms og Nordland er det slaktet betydelig mindre enn til samme tidspunkt i fjor. Nord-Trøndelag ligger litt over fjorårets nivå, mens slaktingen i Sør-Trøndelag og i reinlagene ligger omtrent på samme nivå som i fjor.

Lagerbeholdning og omsetning av reinkjøtt

Hele 2024 har vært preget av mye reinkjøtt på lager på grunn av en svært god slaktesesong med høyt slaktevolum i 2023/24. Det var derfor knyttet stor spenning til årets slaktesesong, og hvordan lagerbeholdningen eventuelt kunne påvirke reinkjøttbedriftenes evne til å kjøpe inn rein til slakting.

Omsetningen av reinkjøtt i løpet av vinteren og våren har vært god, og lagerbeholdningen ved inngangen til årets slaktesesong var derfor ikke avskrekkende stor. Per 1. september var det 350 tonn reinkjøtt på lager hos reinkjøttbedriftene. Denne beholdningen er litt høyere enn det som har vært vanlig de siste årene. På grunn av manglende innrapporteringer kan lagerbeholdningen per 1. september være noe usikker, og det antas at den faktisk kan være noe høyere enn de 350 tonnene som er rapportert.

Per 1. november var det 788 tonn reinkjøtt på lager hos reinkjøttbedriftene. Dette tilsvarer rundt 700 tonn benfritt reinkjøtt. Nesten halvparten av beholdningen består av finnbiff og reinskav. I september og oktober ble det solgt om lag 150 tonn kjøtt.

Reinkjøttet som er produsert i Norge selges hovedsakelig på det nasjonale markedet. Eksporten av stykningsdeler og hele skrotter utgjør kun små mengder og fremstår mer som sporadiske leveranser enn som faste varestrømmer. Per 31. oktober 2024 var det eksportert 827 kilo reinkjøtt. En god del av eksporten er tilknyttet kokkekonkurransen Bocuse d'Or Europe, hvor reinkjøtt var en av hovedråvarene i konkurransen.

Beitekrise

Store deler av reindriftnæringen i Nordland, Troms og Finnmark var rammet av fastlåste vinterbeiter vinteren 2024. Beitekrisen skyldes klimatiske forhold og vekslende vær med plussgrader og sterk vind, kombinert med streng kulde og mye snø. I mange områder dannet det seg flere harde snølag som reinen ikke klarte å komme seg igjennom. Om lag 120 000 rein var rammet av beitekrisen, og reieneierne var nødt til å tilleggsføre flokkene. Reinflokkene ble i hovedsak foret med kraftfôr og rundballer gjennom vinteren og våren.

Ny digital løsning for levering av Melding om reindrift og søknad om Tilskudd til siidaandeler og reinlag

Skrevet av: Linn Strifeldt Walseth, rådgiver Landbruksdirektoratet

97 prosent av de som søkte om tilskudd til siidaandeler og reinlag i 2024 søkte digitalt i ny løsning. Reindriftnæringen melder om at de nye løsningene er oversiktlige og enkle å bruke.

Våren 2024 lanserte Landbruksdirektoratet nye digitale løsninger for levering av Melding om reindrift og søknad om Tilskudd til siidaandeler og reinlag. Løsningen inneholder også nytt saksbehandlingssystem for forvaltningen. Statsforvalteren i Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark var med på å utvikle løsningene.

Under utvikling av de nye løsningene var tilbakemeldinger fra reindriftnæringen viktige. Blant annet ble skjemaene testet av

siidaandelsledere i flere av reinbeiteområdene. Nytt i denne løsningen er blant annet ferdigutfylt informasjon i melding og søknad. For eksempel gjelder dette slakterislakt og informasjon fra Skatteetaten.

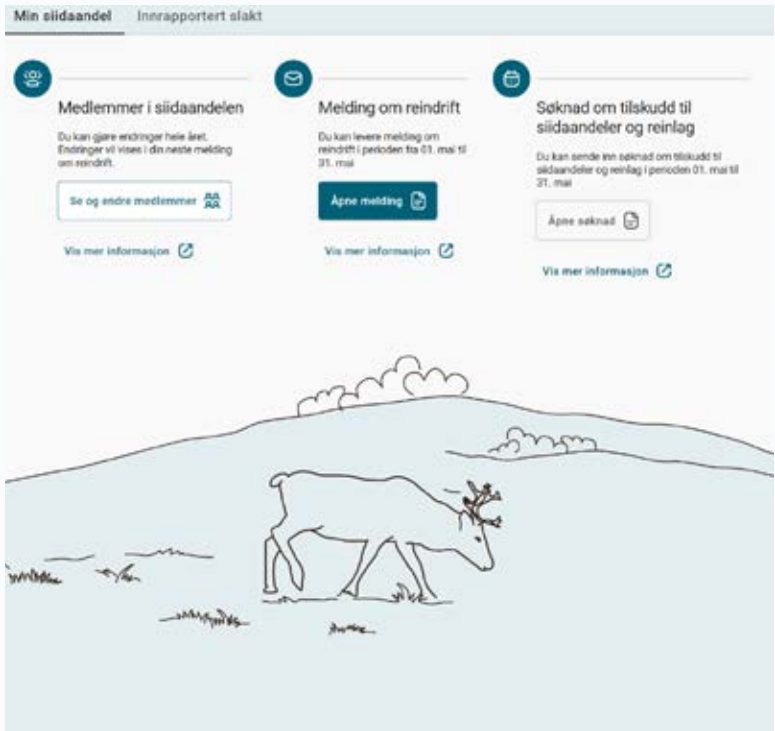
Løsningen gjør det også mulig for alle reineiere å logge inn og få en oversikt over slakterislakt som er innrapportert på dem. Siidaandelslederen har tilgang til å se all slakterislakt innrapportert på medlemmer i sin siidaandel.

Av de som søkte om tilskudd til siidaandeler og reinlag i 2024 leverte 97 prosent¹ digital søknad. Til sammenligning søkte 85 prosent digitalt året før. Årsaken til økningen kan være god informasjon og veiledning til næringen om den nye løsningen, og at de som fikk dispensasjon fra søknadsfristen kunne søke digitalt i stedet for på papirskjema som tidligere.

De nye løsningene har ført til raskere saksbehandlingstid og tidligere utbetaling av tilskudd for en stor del av søknadene. Frist for å sende inn søknad om tilskudd var 31. mai, og den 26. juni i år var mer enn 50 prosent av søknadene behandlet. I starten av oktober var om lag 98 prosent av søknadene behandlet.

Det har i hovedsak vært gode tilbakemeldinger på systemet fra næringen. Det meldes om at løsningen er enkel å bruke. Noen innkjøringsutfordringer har det vært som følge av at systemet er nytt, og at det ser litt annerledes ut enn tidligere år.

¹ Foreløpig tall da det kan være noen få papirsøknader som ikke er registrert i systemet enda.

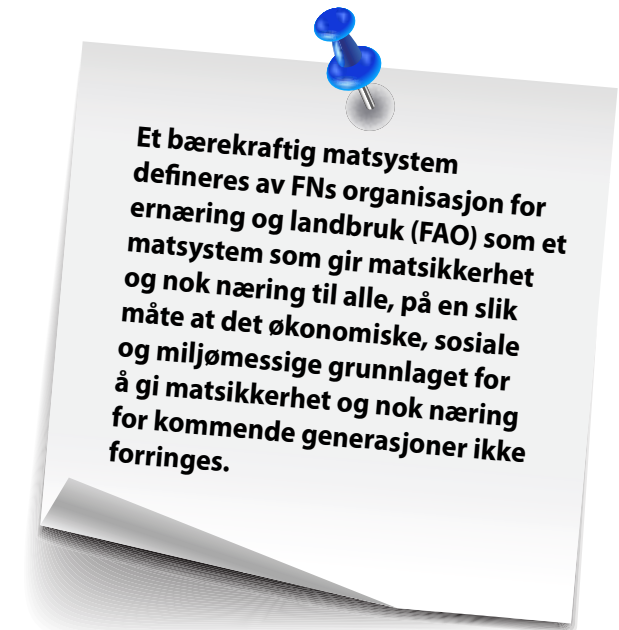
Bærekraftige matsystemer

Skrevet av: Kristine Sandstad Næss, rådgiver Landbruksdirektoratet

Det å skape et bærekraftig matsystem er en av vår tids store utfordringer. Reindriften er en viktig del av det norske matsystemet, da den bidrar med produksjon av kjøtt og biprodukter basert på marginale ressurser. Reindriften er avgjørende for samisk kultur, og i noen områder er reindriften sentral for sysselsetting og verdiskaping. For Landbruksdirektoratet, som jobber med forvaltning av reindriften og landbruket, er det viktig at vi i tiden framover bygger opp vår kunnskap om bærekraftige matsystemer.

Målene som er satt for reindriften og jordbruket favner mange av elementene i de tre dimensjonene av bærekraft (miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft), og de sier noe om hvordan begrepet bærekraftige matsystemer kan forstås i vår kontekst.

- For å kunne drive reindrift og jordbruk er vi avhengige av fungerende økosystemer, men disse er under press. Samtidig skal reindriften og jordbruket bidra med miljøgoder i form av et rikt kulturlandskap og biologisk mangfold.
- Økonomisk bærekraft handler blant annet om å gjøre reindriften og landbruket lønnsomt og konkurransedyktig. For at reindriften og jordbruket skal være levedyktig, er det viktig med forutsigbare rammevilkår, inntektsutvikling og rekruttering.
- I et sosialt bærekraftig matsystem må distrikter og bygder oppleves som steder der man kan leve gode og trygge liv. Det innebærer blant annet at man har gode velferdsordninger, like muligheter for alle kjønn og at man ivaretar det kulturelle mangfoldet.

For reindriften er det dessuten et mål at økologisk bærekraft prioriteres som en grunnleggende forutsetning for å ivareta reindriftskulturen, samt utviklingen av næringen og potensialet for økt lønnsomhet, framover. En økonomisk lønnsom næring vil igjen gi et bedre grunnlag for å bevare den kulturelle bærekraften i reindriften.

Med et stadig økende fokus på bærekraftige matsystemer både nasjonalt og internasjonalt, vil det i tiden framover være viktig at vi i Landbruksdirektoratet fortsetter å holde oss oppdatert på temaet. Gjennom å øke vår kompetanse innad om bærekraftige matsystemer i reindriften og i landbruket, vil vi også på sikt kunne bli en bedre kunnskapsleverandør utad.

Foto: Landbruksdirektoratet

Forslag til revidert metodikk for konsekvensutredninger om tema reindrift – status i arbeidet

Skrevet av: Håvard Alexander Hagen, seniorrådgiver Landbruksdirektoratet

Når arealplaner eller større byggeprosjekter skal gjennomføres må forskrift om konsekvensutredninger vurderes. Forskriften skal sikre at hensynet til miljø og samfunn tas i betraktning når planer og tiltak vurderes. Forslagstiller må i saker der kravet om det slår inn, utarbeide en konsekvensutredning.

NIBIO har fått i oppdrag å gjennomgå metodikken for konsekvensutredninger om tema reindrift og eventuelt foreslå revidert metodikk. Oppdraget består av to deler:

1. Kartlegging av svakheter i gjennomførte konsekvensutredninger og i systemet for gjennomføring av slike utredninger.

2. Utarbeiding av forslag til en metodikk for vurdering av reindrift i konsekvensutredninger.

En arbeidsgruppe med representanter fra NRL, Sweco, Norconsult, NIBIO og Landbruksdirektoratet er etablert. En bredt sammensatt referansegruppe er involvert i arbeidet.

Utviklingen av en revidert metodikk for konsekvensutredninger knyttet til reindrift er en kompleks oppgave. Arbeidet er noe forsinket fra opprinnelig plan, men er nå i avslutningsfasen. Hovedtrekkene i forslag til revidert metodikk skal presenteres for avtalepartene i oppstartsmøtet i desember 2024.

Det er forventet noen flere innspill til forslaget på revidert metodikk som vil bli vurdert inkludert i endelig forslag til metodikk. Endelig sluttrapport leveres Landbruks- og matdepartementet i løpet av februar 2025.

Landbruksdirektoratet avdeling reindrift sin rolle ved kraftutbygging

Skrevet av: Joakim Nyeng, rådgiver Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet spiller en viktig rolle som høringspart i saker om kraftutbygging i Norge når slike prosjekter påvirker reindriften. Direktoratets ansvar strekker seg fra vurdering av arealbruk til å sikre at nasjonal politikk og juridiske forpliktelser ivaretas.

Hensyn til reindrift og arealbruk

I saker som omhandler energiutbygging i reindriftsområder skal Landbruksdirektoratet bidra til å sikre at reindriftsnæringens behov for areal blir hensyntatt. Reindriftens betydning som næring, kultur og del av urfolksrettigheter gjør det nødvendig med en grundig vurdering av hvordan kraftutbygging påvirker livsgrunnlaget. Prosessene direktoratet bidrar inn i inkluderer både konsesjonsbehandling og planlegging av utbyggingsprosjekter, og vi utarbeider høringsinnspill som skal sikre at reindrift er godt nok vurdert.

Hovedoppgaver i høringer

I høringssaker skal Landbruksdirektoratet gi en vurdering av arealbruk og identifisere mulige konsekvenser for reindrift. I sakene vurderer vi om krav til medvirkning og planleggingsprosessene anses gode ut fra dagens regelverk og nasjonale forventninger til arealplanlegging, og om tiltaket kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn til reindrift.

Juridisk forankring

Landbruksdirektoratets arbeid i høringsprosesser bygger på ulike regelverk. En rekke lover og forskrifter regulerer arealbruk og legger vekt på landbruks- og reindriftsinteresser, og er blant annet:

- Plan- og bygningsloven (§§ 1-1 og 3-1): Legger grunnlaget for bærekraftig samfunnsutvikling gjennom helhetlig planlegging
- Forskrift om konsekvensutredning: Fastsetter krav og innhold for arbeid med konsekvensutredninger
- Naturmangfoldloven (§§ 8 og 10): Vektlegger føre-var-prinsippet og bærekraftig bruk av naturressurser
- Energiloven (§ 3-1): Regulerer hvordan energiutbygging planlegges og gjennomføres.
- Reindriftsloven og Sameloven: Beskytter reindriftens interesser som en del av urfolksrettighetene
- Internasjonale forpliktelser: ILO-konvensjonen nr. 169 og SP artikkel 27 sikrer urfolks rettigheter på internasjonalt nivå.

En rådgivende rolle

Selv om Landbruksdirektoratet ikke har beslutningsmyndighet, spiller våre vurderinger en rolle i de endelige avgjørelsene som fattes av kommuner, i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og i Olje- og energidepartementet. Vårt arbeid skal sikre at hensynet til reindriftens arealbehov integreres i beslutningene, og at konsekvensene av kraftutbygging analyseres grundig før beslutninger tas.

Ved å kombinere faglig kompetanse, juridiske retningslinjer og samarbeid på tvers av sektorer, bidrar Landbruksdirektoratet til en mer balansert vurdering mellom energiutvikling og ivaretagelse av viktige arealressurser.

*Landbruksdirektoratet på Fakken
Vindkraftanlegg med Troms Kraft 2024.
Foto Landbruksdirektoratet*

Tusenvis av rein seiler over havet for å komme seg til vinterbeite

Skrevet av: Ina Therese Sara, rådgiver Landbruksdirektoratet

Høstens pramming er gjennomført og de aller fleste rein skal være fraktet over til fastlandet. Landbruksdirektoratet har i høst vært med på en tur med landgangsfartøyet som heter Sørøysund. Været viste seg fra sin beste side denne høstdagen og prammingen gikk knirkefritt, men både mannskapet på båt og reineiere forteller om dager som kan være utfordrende for alle parter. Vår rådgiver har snakket med eier av prammen, Askild Aspaas-Hagen, og formann Per Bals i Stjernøya om pramming.

Samtale med prameier Askild Aspaas-Hagen

Hvor lenge har du jobbet med pramming av rein?

Vi kjøpte båten i 2016. Fra 2017 startet vi med pramming av rein og siden har jeg vært med på alle pramminger.

Hvor mye rein tar prammen?

Vi har en begrensning på 500 rein dersom dyra ikke er så store. Det bør ikke være for få rein i rommene, det kan bli stressende for reinen å ha anledning til å bevege seg så mye, men for mange rein i hvert rom er heller ikke bra.

Er det noen hendelser, positive eller negative, som du husker spesielt godt?

Prammingen går stort sett bra, så det er ingen spesielle hendelser som setter seg i minnet. Men når jeg begynte med prammingen ble jeg overrasket over hvor mye ørn det er på øyene, spesielt på Sørøya. Som søring var jeg ikke klar over ørnebestanden i nord. Vi har opplevd at ørna sitter og venter på reinen når vi kommer med prammen til øyene.

Hvilke utfordringer kan dere møte på i forbindelse med prammingen?

Vær! Det er utfordrende når seileplanen må forskyves som påvirker både oss og reineierne. Logistikkbiten kan være krevende, for det er mange parter som har en finger med i spillet. Disse utfordringene opplever vi ofte når været er dårlig.

Hva synes du er det beste med pramming av rein?

Pramming av rein er definitivt et høydepunkt. Man går inn i en boble, det kan være litt kaotisk og det er ganske travelt. Vi har mye kontakt med folk, både næringen og forvaltningen, og vi forholder oss til levende dyr som skal ha det bra under transporten.

Hvordan tror du at reinen opplever prammingen?

Jeg tror faktisk det er veldig mye bedre enn lastebil.

De roer seg fort i prammen. Vi ser at det er stor forskjell på dyr som kommer på prammen etter transport med lastebil, de virker mer stressa. Reineierne kan også påvirke reinen, enkelte distrikter jager reinen hardere og dette merker vi på reinen. Rein som er mye med folk er enklere å få inn. Vi har en egen sykkelugar for rein som er skadet eller syke. Disse sykkelugarene kan også brukes til simler som har kalvet tidlig om våren slik at de får litt ro under prammingen. Jeg opplever at reinen har det fint om bord.

Askild Aspaas-Hagen.
Foto: Landbruksdirektoratet.

Rein i prammen. Foto: Landbruksdirektoratet.

Rein ut av prammen. Foto: Landbruksdirektoratet

Per M. Bals. Foto Inger Marita Bals

Pramming fra en reindriftsutøvers perspektiv

Noen øyer der reindriften har sommerbeiter er helt avhengige av båter for å komme seg fra og til. Vi har snakket med formann i distrikt 25 Stjernøya, Per M. Bals, om hvordan de opplever prammingen.

Kan du fortelle om prosessen med pramming, fra første til siste steg?

Første som må gjøres er å søke om pramming. For vårprammingen er søknadsfristen 15. januar og vårt distrikt prammer ofte i slutten av april eller begynnelsen av mai. For høstprammingen er søknadsfristen 15. juni, og vi søker om pramming til slutten av september eller begynnelsen av oktober. Det kan være utfordrende å planlegge reinens flytting så langt frem i tid. Om høsten forsøker vi å heller være tidlig borte fra øya på grunn av at det kan bli frost på fjellet som gjør det vanskelig å samle flokken. Vi samler jo flokken til fots. Man aner ikke hvordan været og flokken vil være i tiden før og under pramming, men datoer må settes. Når prammingen er søkt om, så sendes prammeplanen til oss. Dersom vi ikke er fornøyd med planen eller ser at vi ikke greier å samle flokken til det tidsrommet, da kan vi klage på planen og den kan endres til en endelig plan.

Deretter jobber vi mot å komme oss til prammegjerdet slik at vi rekker prammen. Det jobbes etter været og vi som utøvere er avhengig av været under samling, og prammen på sin side for å kunne frakte reinen. Vi rekker stort sett prammen, og det er bra, for skulle vi bli igjen så har vi ingen mulighet til å frakte rein til fastlandet om høsten. På våren er det enda mulighet å frakte rein med trailer, men veien for å frakte rein med trailer er kronglete og lang. Det er sjelden et problem for oss dersom de andre øydistriktene skulle bli forsinket. For vår del har det gått bra de fleste gangene. Vi opplever at vi har tett

Kart fra Kilden.nibio.no

kontakt med pramfører rett før prammingen starter og mens prammingen pågår, og vi får raskt oppdateringer om det skulle være noe som forsinker planen.

Hvilke konsekvenser ville det fått om dere ikke rekker prammen?

Vi har alltid klart å rekke prammen. Men denne høsten rakk ikke Seiland prammen og det ble konsekvenser for dem med at de måtte utvide gjerdet slik at reinen kunne være i gjerdet helt til prammen kunne komme igjen. Dersom vi ikke skulle rekke prammen ville det hatt fatale konsekvenser for oss i Stjernøya. For det første så har ikke vi samme mulighet til å lage et større gjerde til våre flokker på grunn av topografien på øya. Og om vi slipper flokken ut på Stjernøya om høsten ville det ikke bare blitt vanskelig å samle flokken igjen, men direkte farlig på grunn av snø og is på de høye og bratte fjellene.

Hvor går veien videre fra Kvenvik?

Når vi har fått fraktet reinen i prammen og når vi kommer til fastlandet i Kvenvik, da slippes flokken i en beitehage som går fra fjæra og opp til veien. Her ser vi til at reinen har det bra etter pramming og vi slipper reinen ut etter kort tid. Da går reinen over Skoaððóvárri sørover mot Eiby, hvor vi har et reingjerde som brukes til å ta ut slakterein.

Er det noen spesielle hendelser du husker spesielt godt?

For omtrent 3-4 år siden ble propellen i prammen ødelagt. Vi hadde allerede samlet flokken i gjerdet i Kvenvik og så fikk vi beskjeden om at propellen var ødelagt og måtte fikses på. Reingjerdet ble selvfølgelig

veldig sølete på grunn av den begrensede plassen og mye rein inne i gjerdet, og noen simler fikk også kalver mens vi ventet. Det tok omtrent fem dager før prammen ble i orden igjen, og det gikk bra den gangen også.

Hva er fordelene med å pramme og hvilke ulemper medfører pramming?

Vi opplever ikke mange ulemper med pramming – vi er veldig fornøyde. Prammeplanen lages så godt som mulig med de rammene som er satt. Jeg ser ikke mange muligheter for endringer til dagens måte å gjøre det administrative på. Så lenge prammen følger sin plan, så går det som regel greit. Det blir alltid en og annen rein igjen på øya etter pramming. Disse må hentes og fraktes med våre egne båter.

Jeg har erfaring med at prammen sluttet å frakte rein i begynnelsen av 2000 tallet. Den våren husker jeg at vi fraktet rein med trailer til Øksfjord, for så å ta ferge til Sørfjord på vestsiden av Stjernøya. Reinen måtte slippes ut i havet fra fergen og svømme til land. Det var laget et «stupebrett»-lignende verktøy som reinen gikk ut på. Om høsten ble reinen fraktet med en flåte som var bygd av min onkel Mikkel Per Kemi i distrikt 24 Seiland. Flåten ble festet til en båt og turen til fastlandet tok hele 17 timer. Jeg har fått oppleve flytting uten pram, og jeg vet da hvor tungt det kan være uten den.

Hvordan opplever reinen pramming?

Jeg tror reinen har det fint under pramming, det føles bra. Rommene reinen står i under prammingen tar et begrenset antall rein. Reinen blir ikke skadet og de virker rolige om bord. Vi laster rundt 20-30 rein av gangen.

Akkurat når man laster reinen i prammen er de litt urolige, men straks prammen starter roer de seg. Reinen er så vant til prammen, de husker den fra år til år. De vet hva som skal skje når de lastes på prammen og de går enkelt inn. Når vår siida laster rein i prammen, må de gå et stykke i sjøvannet før de kommer seg til prammen, selv dette går fint.

Har du noen tanker du ønsker å dele med leserne?

Mitt ønske er at prammingen fortsettes. Uten prammen ville flyttingen blitt svært vanskelig. For øydistriktene er prammingen den absolutt beste løsningen. Noen sier at trailerfrakt er vel så bra, men jeg tenker at man ikke kommer seg lett til øyer med bil. I alle fall ikke alle øyer. For oss ville det ikke vært mulig å frakte rein med trailer fra Stjernøya til fastlandet på grunn av manglende fasiliteter til selve lastingen.

Når det kommer til vær, spesielt om høsten, så er dette noe som ikke kan skyldes på noen. Vær kan gjøre det slik at prammen ikke går eller at vi ikke rekker prammen på grunn av vanskeligheter med samling av flokken. Vi er vokst opp med pramming, så for oss oppleves prammingen som en helt ordinær prosess som må gjøres hver vår og høst, med de tilpasningene det fører med.

Litt om pramming

Den nåværende prammingen er finansiert gjennom den årlige reindriftsavtalen som fremforhandles mellom staten ved Landbruks- og matdepartementet og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL).

Reineiere kan søke om pramming til Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Statsforvalteren vurderer søknaden på bakgrunn av historisk bruk av området og behov for pramming. Siidaandelen må ha både et faktisk og geografisk behov for pramming. Statsforvalteren setter opp en seilingsplan, som er en prioritert liste over de siidaandelene som har fått tildelt prammeplass.

Til sammen fraktes det rundt 8000 dyr hver vår og hver høst med prammen til og fra øyer og halvøyer.

Kilde: Landbruksdirektoratet.no

Prammens historie

Historisk har øyer og halvøyer blitt benyttet som reinbeiteland. Tidligere flyttet reindriften til flere av disse øyene ved at reinen svømte over sund og fjorder. Første kjente reinflytting med båt var rundt 1850 til Sørøya. På begynnelsen av 1950- tallet ble det bygget en primitiv pram av myndighetene som ble benyttet til frakt av rein til blant annet Arnøya. Forsvarets landgangsfartøy ble første gang benyttet på midten av 1960-tallet. Utover 70-tallet ble pramming av rein en fast ordning for reindriften i Troms og Finnmark. Årsaken til økt bruk av landgangsfartøyet var at ulike type inngrep og utbygginger stengte reindriften tradisjonelle flyttveier, og at adkomsten til øyene ble gjort lettere med bruk av landgangsfartøy. I dag er det ikke Forsvaret, men et privat firma som eier og drifter landgangsfartøyet. For reindriften i Troms og Finnmark har den organiserte transporten betydd tilgang på nytt beiteland. Men først og fremst betyr dette en sikker transport for dyrene som før måtte svømme. Ofte var dette en sjanseseilas med store tap og lidelser.

Kilde: Regjeringen ved Landbruks- og matdepartementet, Reindriftnytt nr. 2 av 1987

Mánnga duhát bohcco vánddardit prámain dálveguohtuneatnamiidda

Čálli: Ina Therese Sara, ráđđeaddi Eanandoallodirektoráhtas

Čavčča suvdin lea nohkan ja eanas bohccot galget leat suvdojuvvon nannámii. Eanandoallodirektoráhtta lei dan čavčča práma Sørøysunda mielde. Lei hui fiertu dan čakčabeaivvi ja suvdin manai bures, muhto sihke práma bargit ja boazoeaiggádat mitalit beivviid birra mat sáhttet leat lossadat suvdima oktavuodas. Min ráđđeaddi lea hupman suvdima birra práma eaiggádiin, Askild Aspaas-Hageniin, ja ovdaolbmui Stiertná orohagas, Bálsse Mihkkala Bierain, Per Balsain.

Ságastallan prámaeaiggádiin Askild Aspaas-Hageniin

Man guhká leat don bargan bohccuid suvdimiin?

Mii ostiimet fatnasa jagis 2016. Jagi 2017 rájes leat mii suvdán bohccuid, ja dan rájes lean mun leamaš mielde juohke suvdimis.

Man galle bohcco čáhket prámii?

Jus bohccot eai leat nu stuorrát, de čáhket 500 bohcco. Eai galggašii beare unnán bohccot leat lanjain, go dalle bohccot sáhttet ollu lihkadit ja nu de šaddá eanet streassa, muhto jus leat beare ollu bohccot lanjain, de dat ii leat ge buorre.

Makkár hástalusaid vásihehpet suvdima oktavuodas?

Dálki! Lea maiddái hástaleaddji go siiddat eai gulahala jus práma man̊ona. Logistihkkaosasi sáhtta leat hástaleaddji, leat ollu oasit geain lea dadjamuš suvdima oktavuodas. Suvdinplána sáhtta sirdojuvvot, ja dat váikkuha midjiide ja boazoeaiggádiidda. Gulahallanválttisvuođat ilbmet juste fal dalle go dálkki geažil ii sáhte suvdit.

Mii du mielas lea buoremus boazosuvdimiin?

Suvdin lea duođas juoga erenoamáš. Olmmoš manná dego mierkká sisa, dat sáhtta leat veahá moivvas ja dalle lea maid oalle hušša. Ferte ollu gulahallat olbmuiguin, sihke ealáhusain ja hálldahusain, ja mii bargat ealli bohccuiguin maiguin galgá leat buorre dilli prámas.

Mo don jáhkát bohccot vásihit suvdima?

Mun gal doaivvun ahte dat lea ollu buoret go boazobiila. Bohccot jaskkodit jođánit prámas. Mii oaidnit ahte lea stuora erohus bohccuin mat bohtet prámii man̊el go leat fievrreduvvon boazobiillain, dain orru leame eanet streassa. Boazoeaiggádat sáhttet maid váikkuhit bohccuide, muhtun orohagat soitet garraseappot vuojehit bohccuid ja dan mii vuohttit bohccuin. Bohccot mat leat ollu olbmuiguin fárrolaga mannet álkibut sisa. Mis lea sierra dikšungábot bohccuide mat leat veahá heittogat. Daid gájogiid sáhtta maiddái geavahit áldduide mat leat guoddán árra giđa vai sidjiide lea jaskadeappo suvdima oktavuodas. Mu vásáhus lea ahte bohccuin lea buorre dilli prámas.

Askild Aspaas-Hagen.
Govva: Eanandoallodirektoráhtta

Bohccot prámas. Govva: Eanandoallodirektoráhtta

Bohccot bohtet olggos prámas. Govva: Eanandoallodirektoráhtta

Per M. Bals. Govva Inger Marita Bals

Suvdin boazodoalli geahččanguovllus

Muhtun sulluide gos leat geasseorohagat lea áibbas dárbblaš johtit fatnasiin. Mii leat hupman orohat 25 Stiertná ovdaolbmui Per Balsain dan birra ahte mo sii vásihit suvdima.

Sáhtát go mitalit suvdima proseassa birra, álggus gitta lohppii?

Vuosttaš maid ferte dahkat lea ohcat suvdima. Gidđasuvdima ohcanáigemearri lea ođđajagimánu 15. beaivvi, ja min orohat suvdá dávjá loahpageahčen cuoŋománu dahje miessemánu álggogeahčen. Čakčasuvdima ohcanáigemearri lea geassemánu 15. beaivvi, ja mii ohcat suvdima loahpageahčen čakčamánnui dahje golggotmánu álggogeahčái. Sáhtta leat hástaleaddji midjiide plánet suvdima nu guhkás ovddosguvlui. Čakčat mii geahččalit árrat vulgit sullos dan dihte go váriin sáhtta galbmot eana, ja dat sáhtta dagahit hástaleaddjin čohkket. Mii han čohkket ealu vácci. Olmmoš ii dieđe makkár dálki boahtá leat ja makkár eallu boahtá leat áiggis ovdal suvdima ja dalle go galgá suvdit, muhto dáhtona ferte bidjat. Go mii leat ohcan suvdima, de sáddejuvvo midjiide suvdinplána. Jus mii eat leat duhtavaččat plánain, de mii sáhttit váidit dan ja oažžut ođđa plána.

Dasto mii bargat ollet suvdingárdái nu ahte joksat práma. Mii bargat dálkki mielde ja buorre dálki lea áibbas dehálaš boazobargiide vai nagodit čohkket, ja prámii ges lea dehálaš buorre suvdindálki. Mii gal lávet joksat práma, ja dat gal lea buorre, go jus mii eat jovssa práma, de mis ii leat makkárge vejolašvuohta beassat nannámii čakčat. Gidđat gal vel sáhtta fievrredit bohccuid boazobiillain, muhto dat lea mohkkás ja guhkes vuohki fievrredit. Midjiide ii láve váikkuhit nu garrasit jus eará suolohasat eai jovssa práma. Dat gal lea mannan bures eanas háviid.

Kart fra Kilden.nibio.no

Mii vásihit ahte mis lea buorre gulahallan prámavuddjiin suvdima ovdal ja suvddidettiin, ja mii oažžut dieđuid jus plána rievdá.

Makkár váikkuhusat livčče didjiide leamaš jus ehpet jovssa práma?

Mii leat álo joksán práma. Muhto dan čavčča ii joksán Sievju práma ja sidjiide váikkuhii nu ahte šadde stuoridit gárddi vai eallu sáhtii leat gárddis dassáži práma sáhtii boahtit.

Jus mii eat jovssa práma, de das livčče sáhttán leat vahátlaš váikkuhusat midjiide Stiertnás. Mis ii leat dakkár vejolašvuohta ahte ráhkadit stuoribut gárddi min ealuide sullo eatnamiid dihte. Ja jus mii luoitit ealu Stierdnái čakčat, de ii livčče dušše váttis čohkket ealu fas, muhto njuolgut váráš muohhtaga ja jierja dihte alla váriin.

Mo de johtibehtet go ollebehtet Šuovošluktii?

Go mii leat ožžon bohccuid prámii ja go ollet Šuovošluktii, de mii luoitit ealu gárdái mii manná fiervvás biilaluotta rádjái. Das mii oaidnit mo bohccot vedjet ja mii luoitit ealu Skoaddovárrái. Das de johtit lulás Eaibu guvlui gos mis lea gárdi gos geassit gávpečorra.

Leat go makkárge dáhpáhusat maid muittát bures suvdima oktavuodas?

Sullii 3-4 jagi áigi billašuvai práma propealla. Mii leimmet juo čohkken ealu gárdái Šuovošluktii go oaččuimet dieđu ahte propealla lei billašuvvan ja fertii divvojuvvot. Gárdi dieđusge stánčái go dat ii leat nu stuora gárdi ja ledje ollu bohccot gárddis, ja muhtun njirngelasat gudde vel. Válddii

sullii vihtta beaivvi ovdal práma lei divvojuvvon, ja gal dat manai bures dan háve maid.

Mii lea buorre suvdimiin ja mii ii soaitte nu buorre dainna?

Mii eat gal vásit nu ollu heajos beliid suvdimiin – mii leat duhtavaččat. Suvdinplána ráhkaduvvo nu bures go sáhtta daid rámmaid mielde mat leat mearriduvvon. Mun in oainne ollu rievadanvejolašvuođaid otná hálddašeapmái. Nu guhká go práma čuovvu iežas plána, de gal láve mannat bures. Muhtun boazu álo báhcá sullui mannet suvdimiid. Daid mii fertet viežžat iežamet fatnasiiguin.

Mun lean vásihan ahte práma heittii suvdi bohccuid sulluide álggus 2000 logus. Dan giđa mun muittán ahte mii fievrredeimmet bohccuid boazobiillain Ákšovuutnii, ja de válddiimet feargga Sørjfordai Stiertná oarjjabeallái. Bohccuid fertiimet luoitit fatnasis njuolga merrii ja das de vudje gáddái. Lei ráhkaduvvon dakkár buokčalanstealli-lágan reaidu (dár. stupebrett) mas bohccot njuikejedje merrii. Čakčat mii fievrredeimmet bohccuid lahtain (dár. flåte) maid mu eahki, Mikkell Per Kemi gii gullá orohat 24 Sievju, lei ráhkadan. Lahtta čadnui fatnasii ja mii ádjáneimmet olles 17 diimmu nannámii. Lean vásihan johtima práma haga, ja mun dieđan man lossat dat sáhtta leahkit.

Mo bohccuide lea suvdojuvvot?

Mun jáhkán bohccuin lea buorre dilli prámas, dat orru buorre. Juohke latnjii čáhkhet vassis mearri bohccot. Bohccot eai lápmašuva ja dat jaskkodiehtet jođánit go ollejit

prámii. Mii vuojejit sullii 20-30 bohcco hávális. Juste go bohccot ollejit prámii, de sáhttet veahá stresset, muhto go práma vuoddjá, de jaskkodiehtet. Boazu lea nu hájána prámii, dat gal muitet jagis jáhkái. Bohccot dihtet mii galgá geavvat go mii vuojejit daid prámii ja dat mannet álkit sisa. Go min siida vuojeha bohccuid prámii, de fertejit gállit veahá mearas ovdal go besset prámii, vel dat ge manná bures.

Leat go dus makkárge jurdagat vel maid áiggit juogadit lohkkii?

Mu sávaldat lea ahte suvdin ain joatkašuvvá. Suvdima haga šaddá johtin váttisin. Suolohasaide lea práma buoremus čuovddus. Muhtumat dadjet ahte boazobiilla sáhtta leat oalle buorre, muhto mun gal jurddašan ahte biillain ii beasa álkit sulluide. Ii goit buot sulluide. Midjiide ii livčče vejolaš fievrredit bohccuid Stiertnás nannámii dan dihte go váilot fasilitehtas boazobiillii Stiertnás.

Go dálkki birra lea sáhka, erenoamážit čakčat, de dat lea juoga mii ii leat gean ge siva. Dálki sáhtta dagahit ahte práma ii sáhte vuodjit dahje ahte eat olle prámii dan dihte go eat sáhte čohkket ealu. Mii leat bajásšaddan suvdimiin, ja midjiide lea dat áibbas dábálaš proseassa man čađa mii fertet juohke giđa ja čavčča, daid heivehemiiguin maid dat miellidibuktá.

Suvdima historjá

Historjjálaččat leat sullot ja njárggat adnon boazoguohtuneamin. Ovdal vuojahedje boazodoallit bohccuideaset vuonaid ja nuriid rastá dáidda sulluide. Vuosttaš boazosuvdin fatnasiin lei birrasiid 1850 Sállanii. Álggogeahčen 1900-logu huksejedje eiseválddit ovttageardánis prámá, mainna suvde ealu earret eará Ártnisullui. Suodjalusa gáddeprámá adnui vuosttaš geardde gaskkamuttus 1960-logu. 70-logu mielde šattai boazosuvdin geasseorohagaide Romssas ja Finnmárkkus jáhkásaš doaibman. Boazosuvdin šattai dalle dábáleabbo danne go iešguđet sisabahkkemat ja huksemaš giddejedje boazodoalu árbevirolaš johtingeainnuid, ja šattai álkit beassat sulluide jus suvdá bohccuid. Dál ii leat šat Suodjalus, muhto priváhta fitnodat, mii eaiggáduššá ja doaimmaha suvdinprámá. Romssa ja Finnmárkku boazodollui mearkkaša suvdinvejolašvuohta ođđa guohtuneatnamat. Muhto vuosttažettiin suvdin lea sihkkaris fievrredanvuohki bohccuide maid ovdal lávejedje vuojahit. Dávjá vuojaheapmi miellidibuvttii stuora vahágiid ja bárttiid.

Gáldut: Ráddehus Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta bokte, Reindriftnytt nr. 2 av 1987

Suvdima birra

Dála suvdima ruhtada jáhkásaš boazodoallošiehtadus man stáhta Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta bokte ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi (NBR) šiehtadallet.

Boazoeaiggádat sáhttet ohcat suvdima Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddjis. Stáhtahálddašeaddji árvoštallá ohcamuša guovllu historjjálaš geavaheami vuodul ja suvdindárbbu vuodul. Siidaoasis ferte leat duohta ja geográfalaš dárbu suvdi. Stáhtahálddašeaddji ráhkada suvdinplána, mii lea listtu mas prioriterejuvvot dat siidaoasis mat leat ožžon suvdinsaji.

Oktiibuot suvdojuvvot sullii 8000 bohcco juohke giđa ja juohke čavčča sulluid, njárggaid ja nannáma gaskkas.

Gáldu: Landbruksdirektoratet.no

Reinsdyr – nysgjerrige og lettlærte, men vaksomme

Skrevet av: Svein Morten Eilertsen og Grete H.M. Jørgensen NIBIO

De pågående klimaendringene gir ustabilt vinterklima med hyppige mildværsperioder fulgt av frost slik at beitene blir utilgjengelige for reinen i perioder med dyp snø eller is (låst beite). Klima-prognoser tilsier at disse problemene vil vedvare for reindriftsnæringen også i framtiden. Da må reinen flyttes til andre beiteområder eller krieføres. Reindriften har i økende grad tatt i bruk krieføring for å unngå avmagring og sultedød. Derfor har kunnskap og erfaringer om føring av rein økt betydelig de siste årene. Klimaendringene har gitt et økt fokus på utslipp av klimagasser (metan og CO₂) fra drøvtyggere. Det er begrenset kunnskap om slike utslipp fra reinsdyr, derfor gjennomførte NIBIO et føringforsøk med reinbukker vinteren 2023 der formålet var å undersøke hvordan reinens føropptak, klimagassutslipp (mengde CH₄ og CO₂ på individnivå) og dyrevelferd (helhetlig mål på avførings-konsistens, renhet og adferd) ble påvirket av føringen. Dette er første gang klimagassutslipp hos frittgående reinsdyr måles. Forskingen er motivert av reindriftsnæringens ønsker om økt kunnskap ved bruk av kriefør som et tiltak for å sikre overlevelsen og dyrevelferden hos rein. Prosjektet var finansiert av Reindriften Utviklingsfond, og var godkjent av Mattilsynets forsøksdyrenhet.

I føringforsøket ble en «GreenFeed» maskin benyttet (<https://www.c-lockinc.com/researchers/products/>). GreenFeed er en kombinert føringsskruer som tildeler fôr på individuelt nivå og som i tillegg måler utslipp av klimagasser mens dyrene står med hodet i fôrtrauet i skruen og spiser tilleggsfôret. GreenFeed er flyttbar og vil kunne plasseres i området der man praktiserer tilleggsfôring av reinsdyr. Vi festet RFID brikker i halsbånd på hver enkelt rein slik at maskinens programvare kunne registrere hvilken rein som besøkte fôrskruen. Fem reinbukker fra Ildgruben reinbeitedistrikt ble fraktet til NIBIO Tjøtta der de ble sluppet inn i et gjerdeanlegg (bilde 1). I dette gjerdeanlegget hadde bukkene tilgang på reinfôr og friskt vann. Når dietten til rein består av pelletert reinfôr som har høy tørrstoffprosent (rundt 90 %), ville den drikke store mengder vann. Etter at snøen hadde lagt seg registrerte vi at bukkene foretrakk å spise snø fremfor å drikke vann. I starten (de fire første dagene) fikk bukkene litt reinlav i tillegg til det pelleterte reinfôret slik at fordøyelsessystemet tilpasset seg det nye fôret. Den første dagen fikk hver rein ca. 400 gram reinlav. Dette ble raskt redusert siden reinen ikke fikk fordøyelsesproblemer (løs avføring) av reinfôret. Avføringen skulle være faste «reinperler» eller større klumper der konsistensen er så fast at «perleformen» kan gjenkjennes.

GreenFeed. Foto Nibio

GreenFeed-enheten var på forhånd plassert innenfor gjerdeanlegget slik at reinbukkene hadde mulighet til å oppsøke og «utforske» den. For å øke sannsynligheten for at de raskt oppdaget at det var fôr inne i GreenFeeden, la vi ut små «dotter» med reinlav fra åpningen av korridoren inn til GreenFeeden. I tillegg la vi litt lav oppi fôrkrybba i GreenFeeden. Reinbukkene var nysgjerrige og «utforsket» området ved GreenFeeden, og allerede det første døgnet var alle registrert i GreenFeeden.

Det første døgnet spiste reinbukkene i gjennomsnitt litt over 2 kg reinfôr/dyr. Gjennom hele forsøksperioden på 54 dager, spiste reinbukkene i gjennomsnitt 2,8 kg reinfôr/dyr. Det var individuelle forskjeller og daglige variasjoner, og reinbukkene som var 2,5 år gamle hadde et daglig føropptak på over 3,1 kg/dyr. Bukkene som var 1,5 år spiste i gjennomsnitt 2,6 kg reinfôr daglig. Høyeste daglig opptak var 4,2 kg, og ble registrert på dager med klart vær og minusgrader. Ingen tegn til fordøyelsesproblemer ble registrert, og til tross for et betydelig opptak av pelletert reinfôr som eneste fôrtype, hadde reinbukkene fast «perleformet» avføring. Dette indikerer at fordøyelsessystemet hos reinbukkene raskt tilpasset seg pelletert reinfôr som eneste tilgjengelige fôrtype. Reinbukkene var i svært god kondisjon da føringforsøkene startet. Forutsetningen for at GreenFeeden skal få gode målinger av klimagasser fra dyr er at de står i ro med hodet inne i fôrkrybba (avlukket) en lengre periode. Helst burde de stå opp mot tre minutter. I forsøk med storfe og sau har ikke dyrene trukket hodet ut av avlukket i GreenFeeden så lenge de fikk tilført kraftfôr. Men allerede fra den første dagen med forsøk observerte vi at reinbukkene tok en munnfull med kraftfôr, gikk et skritt bakover, løftet hodet og så rundt seg mens de spiste. Deretter beveget de hodet inn i avlukket og tok en ny munnfull. De oppholdt seg derfor svært kort tid med hodet inne i «avlukket» i GreenFeeden der klimagassene skulle måles. Gjennomgang av samtlige besøk for samtlige reinbukker gjennom hele forsøksperioden på 54 dager viste at ingen reinbukker holdt hodet inne i GreenFeeden over 30 sekunder sammenhengende. Hver gang reinbukkene trakk hodet ut av avlukket i GreenFeeden ble målingene av klimagassene CO₂ og metan CH₄ påvirket ved at

En av reinbukkene står med hodet inn i GreenFeeden og spiser av tildelt reinfôr. Foto Nibio.

luften ble blandet med omgivelsesluften. Derfor ble ikke konsentrasjonene av disse gassene i pusten fra reinbukkene målt nøyaktig, siden lufta i GreenFeeden hele tiden ble blandet med omgivelsesluften. I periodene reinbukkene hentet seg en «munfull» registrerte vi en liten økning i innholdet av både metangass og karbondioksid.

Det var helt tydelig at «vaktinstinktet» til reinen er å kontinuerlig være på utkikk etter mulige farer og at bukkene derfor ikke ville stå med hodet inne i fôrkrybba (Bilde 2) lenger enn nødvendig. Reinens adferd, som er å hele tiden være i bevegelse når de beiter på naturlige beiter i kombinasjon med en «vaksom natur» gjør at GreenFeeden i dette forsøket ikke klarte å måle verdiene av klimagasser fra disse dyrene. Det trengs derfor en annen type måleutstyr som sikrer at gassene fra rein fanges opp.

Dette forsøket har vist at reinsdyr er nysgjerrige av natur og svært lettlærte i og med at de nesten umiddelbart lærte at de kunne få reinfôr når de gikk inn i den smale korridoren og fram til GreenFeeden. Siden reinbukkene hadde et høyt føropptak gjennom hele perioden uten å vise noen tegn på fordøyelsesproblemer konkluderer vi med at det aktuelle reinfôret er godt tilpasset reinens fordøyelsessystem.

Visste du at du kan få tilskudd til feltbarnehage?

Skrevet av: Ina Therese Sara, rådgiver Landbruksdirektoratet

Hvem kan søke?

Reinbeitedistrikter, reinlag, sommersiidaer og siidaandelsledere i vintersiidaer kan søke om tilskudd til pass av barn under skolealder i forbindelse med reindriftsaktiviteter. Tilskudd kan søkes for opptil tre uker per år.

Formålet med tilskuddsordningen

Tilskuddet er ment for å gi flere i familien mulighet til å delta i større reindriftsaktiviteter. Dette støtter både kunnskapsoppbygging hos barn og bidrar til å oppfylle reindriftpolitiske mål.

Krav til feltbarnehagen

- **Alder:** Barnet må være under skolealder. For eksempel, for barn som fyller 6 år i løpet av 2025 kan du få tilskudd frem til juli samme år. Det er ingen nedre aldersgrense, men aktivitetene må tilpasses barnets alder og utvikling.
- **Barnepasser:** Det er ingen krav om distriktstilhørighet.
- **Gruppekrav:** Eget barn kan ikke utgjøre mer enn 1/3 del av barnegruppen. Eksempel: Hvis du har to egne barn i feltbarnehagen, må det være minst fire andre barn i gruppen.

Organisering av aktiviteter:

Feltbarnehagen må ha et opplegg rettet mot reindriften for at barna skal lære om reindrift og kulturen rundt. Tidligere aktiviteter inkluderer:

- Sette opp og ta ned lavvo
- Tenning av bål og matlaging
- Læring av ord som brukes i reindriften
- Kalvemerking
- Lassokasting
- Bearbeiding av reinskinn

Fantasi og kreativitet er velkommen, så lenge aktivitetene følger tilskuddsordningens retningslinjer.

Hvordan søke om tilskudd?

1. Hvordan søke?

- Barna som deltar må tilhøre distriktet, sommersiidaen, vintersiidaen eller reinlaget der aktiviteten foregår.
- Søknaden må sendes av styret i distriktet, sommersiidaen eller reinlaget. For vintersiidaer må en siidaandelsleder stå som ansvarlig søker.

2. Hva dekkes?

- Tilskuddet dekker kun lønnsutgifter for den som er ansvarlig for barna.
- Lønnsutgiftene må dokumenteres med en arbeidsavtale samt dokumentasjon på utbetaling.

3. Satsene:

- **Barn under 3 år:** Kr 2000,- per barn per uke.
- **Barn fra 3 år:** Kr 1000,- per barn per uke.

Tilskuddsordningen gjør det enklere for familier å kombinere reindriftsliv med småbarnsliv, samtidig som barna får en unik opplæring i tradisjoner og kultur.

Har du spørsmål eller vil søke? Ta kontakt med Landbruksdirektoratet for mer informasjon, eller gå inn på våre nettsider for å lese mer om feltbarnehage.

Dihtet go ahte don sáhtát oažžut doarjaga meahccemánáidgárdái?

Čálii: Ina Therese Sara, ráđđeaddi Eanandoalldirektoráhtas

Geat sáhttet ohcat?

Orohagat, boazosearvvit, geassesiiddat ja siidaossejodiheaddjit dálvesiiddas sáhttet ohcat doarjaga mánáid mat leat vuollel skuvlaagi bearráigeahččama váras boazodoallodoaimmaid oktavuodas. Doarjaga sáhtta oažžut gitta golbma vahkku ovddas jagis.

Ulbmil doarjjaortnegiin

Doarjja galgá addit vejolašvuoda eambbosiidda bearrašis searvat stuorebuš boazodoallodoaimmaide. Dat doarju sihke mánáid gealbba loktema ja váikkuha boazodoallopolitihkalaš mihtuid olaheapmái.

Gáibádusat meahccemánáidgárdái

- **Ahki:** Mánná ferte leat vuollel skuvlaagi. Ovdamearka: Mánná gii deavdá 6 jagi jagis 2025 sáhtta leat mielde meahccemánáidgárddis gitta suoidnemánnui seamma jagis. Ii gávdno vuolit ahkemearri, muhto doaimmat fertejit heivehuvvot máná ahká ja ovdáneapmái.
- **Mánnabiigá/-reanga:** Ii leat gáibádus ahte mánnabiigá/-reanga gullá seamma orohahkii.
- **Joavkogáibádus:** ležas mánát sáhttet leat gitta 1/3 joavkkus. Ovdamearka: Jus du iežat guokte máná leat meahccemánáidgárddis mielde, de fertejit leat unnimusat 4 eará máná mielde seamma joavkkus.

Meahccemánáidgárdi doaimmaid lágideapmi:

Meahccemánáidgárddis fertejit leat doaimmat mat gullet boazodollui. Ulbmil doaimmaiguin galgá leat ahte mánát ohppet boazodoalu ja boazodoallokultuvrra birra. Ovdal lea doarjja juolluduvvon dakkár doaimmaide:

- Lávu cegget
- Dola dahkat ja biepmu ráhkadit
- Boazodoallosániid oahppat
- Miessemearkun
- Njorostallan
- Dulljiid spilen

Sáhtát geavahit fantasii ja kreativitehta, nu guhká go čuovut doarjaga njuolggadusaid.

Mo galgá ohcat doarjaga?

1. Mo ohcat?

- Mánát mat galget searvat meahccemánáidgárdái fertejit gullát dan orohahkii, geassesiidii, dálvesiidii dahje boazosearvá gos meahccemánáidgárdi lágiduvvo.
- Orohatstivra galgá sáddet ohcamuša geassesiidda dahje boazosearvvi ovddas. Jus dálvesiida ohcá, de galgá siidaossejodiheaddji leat ohccin.

2. Makkár goluid doarjja gokčá?

- Doarjja gokčá dušše bálkká mánnabiigái/-rengii.
- Don fertet duođaštit ahte bálká lea máksojuvvon ja ahte dus lea bargošiehtadus.

3. Máksomearit:

- **Mánát vuollel 3 jagi:** 2000,- r. juohke mánás juohke vahkku
- **Mánát badjel 3 jagi:** 1000,- r. juohke mánás juohke vahkku

Doarjjaortnet álkidahtta boazodoalloeallima ja smávvamánnáeallima ovtasdoaimbama bearrašiid, ja mánát ožžot erenoamáš oahppama árbevieruin ja kultuvrras.

Leat go dus gažaldagat doarjjaortnega birra dahje áiggut go ohcat doarjaga? Váldde oktavuoda Eanandoalldirektoráhtain jus áiggut eambo dieđuid, dahje fina min neahtasiiddus lohcame eambo meahccemánáidgárdi birra.

Erfaringer fra en praktikant i Landbruksdirektoratet

I fire uker har Lasse Wirkola Sarilla fra Alta vært praksisstudent hos avdeling reindrift. Han studerer master i rettsvitenskap ved Norges arktiske universitet. Målet med praksisen er å få arbeidserfaring innen fagområdet. For Landbruksdirektoratet er det å ha en praktikant et viktig samfunnsbidrag og nyttig for fremtidig rekruttering. Vi spurte Lasse tre korte spørsmål om tiden hans hos oss.

Hvordan kom du frem til at du ønsket å ha praksis i Landbruksdirektoratet avdeling reindrift?

Jeg har tidligere jobbet innen fiskeri, og oppdaget da at jeg syntes primærnæringene er spennende. Matproduksjon er viktig, det er så håndfast og konkret at det ikke trenger noe rasjonalisering – alle trenger jo mat! Derfor ønsket jeg å lære mer om denne unike næringen. Jeg håpet også å få et innblikk i hvordan forholdet mellom myndighetene og næringen var. Jeg var nysgjerrig på hvordan maktrelasjonen fungerer, og jeg tenkte vel kanskje at reindriftsforvaltningen styrte ovenfra og ned, men det har kanskje vist seg å være et mer sammensatt bilde, med større grad av selvstyre enn jeg visste om.

Kan du si noe om oppgavene du har hatt i løpet av praksisen din i Landbruksdirektoratet?

Jeg har vært innom alle de tre seksjonene i avdeling reindrift og har fått prøve meg på mange forskjellige problemstillinger. Under tiden min i seksjon ressurs satte jeg meg inn i saker knyttet til reintall og beitekriser, for eksempel transittregelverket som gjelder når man vil frakte fôr via Finland. Når jeg var i seksjon areal jobbet jeg med gjeterhytter og gjerdesaker, og den pågående prosessen med det såkalte "energiloftet for Finnmark". I seksjon tilskudd har jeg behandlet tilskuddssøknader knyttet til avløsning i forbindelse med svangerskap, fødsel, adopsjon og dødsfall, og gitt innspill til hvordan forskriften kan forbedres og hvordan man kan forenkle saksbehandlingen.

Lasse Wirkola Sarilla. Foto Landbruksdirektoratet.

Hvilken erfaring tar du med deg videre?

Jeg har opplevd Landbruksdirektoratets avdeling reindrift som en spennende arbeidsplass. Her jobbes det innenfor et bredt fagområde, man møter på mange spennende problemstillinger, og feltet har spesielle rettskilder som alders tids bruk for samiske rettsspørsmål. Jeg syntes det var svært interessant å jobbe med regelverksutvikling, som å gjøre forskriftene mer lettfattelig, og for å effektivisere saksbehandling, og håper det blir en mulighet for å utforske dette nærmere når jeg neste år skal skrive masteroppgave. Så kanskje ser dere meg her igjen!

Foto: LDIR

Tilbakeblikk: reinpramming med militær presisjon

«Vi påstår ikke at de oppfører seg som mønstersoldater, men tålmodige er de»

Redaksjonen for Reindriftnytt har dykket i arkivet og funnet en artikkel om pramming fra Reindriftnytt nr. 2 i 1987. Den gangen var det forsvaret som sto for prammingen, og det ser ut til at de også har hatt hektiske uker mens prammingen foregikk.

Hvor mye rein er det ombord. Diskusjonen går mellom Johan K. Hætta, t.v., fra Reindriftskontoret i Vest-Finnmark og reineierene Johan Mathis M. Oskal og Mathis Buljo t.h.
Foto: Øystein Løland

Det er sørgelig at ikke alle reineiere kan holde den tidsplan som er satt opp for prammingen. Programmet er så sammenpresset at slik forskyvning i plan ikke er mulig. La det være sagt at samarbeidet er det beste i de aller fleste prammingene. Dette understreker kaptein ombord i «Reinøysund» John Fjærli. All ros skal gå til besetningen som har vist stor innsats. Prammingen foregikk nær sagt i ett i de 3 ukene den pågikk.

HISTORIE

Prammingen i sin nåværende form startet i 1969. Før den tid foregikk det noen få pramminger hist og her med provisoriske innretninger. Noen steder lånte man saueprammer i distriktet.

For reindriften i Troms og Finnmark har den organiserte transporten betydd tilgang på nytt beiteland. Men først og fremst betyr dette en sikker transport der man får måtte svømme over med dyrene på våren. Ofte var dette en sjanseseilas med store tap og lidelser.

HØSTFLYTTING

For mange er transport tilbake på høsten nødvendig. Av de 20.000 dyrene som fraktes med pram til sommerbeite, fraktes ca. halvparten tilbake på høsten. De andre flokkene svømmer over. Som regel går dette bra. Dyrene er nå på høsten sterke og i god form. Med kalvetilveksten er antall dyr som prammes på høsten likevel stort.

Svensk prosjekt skal gi bedre innsikt i årsaker til kalvetap

Veterinær Ingebjørg H. Nymo (Veterinærinstituttet/Reinhetsetjenesten) tar blodprøve av kalv mens Johan Thulin holder (SLU). Bilde: Anna Skarin.

Skrevet av: Ingebjørg H. Nymo (Veterinærinstituttet/Reinhetsetjenesten) og Anna Skarin (Sveriges Lantbruksuniversitet).

Høye kalvetap er et problem i mange områder, men det er ofte vanskelig å dokumentere dem. Forskningsprosjektet «Er reindriften rustet for å møte den perfekte stormen?» har som mål å finne årsaker til kalvetap fra kalvemerkingen til høstslakt i utvalgte samebyer i Sverige med varierende betingelser. En liknende tilnærming i Norge kan gi økt kunnskap om årsaker til kalvetap.

Kalvetapene er høye i mange områder i Norge og flere rapporter etterlyser mer kunnskap om hva som forårsaker tap av rein, spesielt kalver. Det er imidlertid utfordrende å dokumentere kalvetap basert på kadaverfunn, særlig om sommeren. Dette skyldes at rovdyr og åtseleterer kan spise opp kadaveret før det blir oppdaget og at kadaveret råtner raskt i varmen. Små kalver er ekstra vanskelige å finne. Dette gjør at vi har begrenset kunnskap om årsakene til kalvetap.

Svensk prosjekt skal gi bedre innsikt i årsaker til kalvetap

Det Formas-finansierte prosjektet «Er reindriften rustet for å møte den perfekte stormen?» (2024-2027) fokuserer på utvalgte samebyer i Sverige som har ulike klimaforhold, arealutfordringer, rovdyrtrykk og driftsformer. Det undersøkes overlevelse og dødelighet hos kalver for å identifisere årsaker til kalvetap fra kalvemerkingen til høstslakt. Kalvene GPS-merkes, veies (bilde 1) og tas prøver av under kalvemerkingen (bilde 2) og igjen ved samling på høsten.

Hvis en kalv dør i løpet av sommeren/høsten sender GPS-enheten en varsling, hvorpå kadaveret hentes og fryses ned for senere obduksjon for å fastslå dødsårsak. Erfaringer fra årets sommer viser at det er mulig å hente inn GPS-merkede kadaver før de spises opp og/eller råtner. Prosjektet undersøker også om overlevelse er knyttet til faktorer som infeksjoner med parasitter eller virus, genetikk og konkurrerende arealbruk. Resultater fra parasittanalyser kommer fortløpende og kommuniseres til samebyene, mens de øvrige resultatene vil foreligge senere i prosjektet.

En liknende tilnærming i Norge kan gi økt kunnskap om årsaker til kalvetap

Kalvetap har tidligere blitt undersøkt i ulike prosjekter i Norge, Sverige og Finland. Likevel mangler vi studier som ser på tvers av forskjellige flokker og tar hensyn til variasjoner i klimaforhold, arealutfordringer, rovdyrtrykk og driftsformer. Det er også behov for å vurdere hvordan disse faktorene virker sammen. Slike studier er nødvendige for å oppnå en helhetlig forståelse av hva som påvirker kalvetap.

Ved å benytte liknende metoder som i det svenske prosjektet ville man kunne fått bedre innsikt i hvilke faktorer som kan påvirke kalvetap også i Norge. Dette ville ikke bare forbedret dokumentasjonen, men også gitt et bedre grunnlag for å forstå og håndtere utfordringene reindriften står overfor.

Om prosjektet «Er reindriften rustet for å møte den perfekte stormen?»

Prosjektleder: Anna Skarin.

Deltagende samebyer: Ruvhten Sijte, Tåssåsen og Ångeså. Deltagende institusjoner: Sveriges Lantbruksuniversitet, Gård & Djurhälsan, Högskolan Dalarna, Uppsala Universitet, Veterinærinstituttet, Høgskolen i Innlandet og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Prosjektets hjemmeside: <https://www.slu.se/en/faculties/vh/research/forskningsprosjekt/ren/equip/>.

Sveerjen prosjekte edtja buerebe daajroem vedtedh man åvteste miesieh gaarvanieh

Tjaelijh: Ingebjørg H. Nymo (Veterinærinstitute/Bovtsehealsoedienesje) jìh Anna Skarin (Sveerjen Laanteburrieuniversiteete).

Gelline dajvine gellie miesieh gaarvanieh, mij lea stoeer daeriesmoere, men daamtaj geerve vihtiestidh man åvteste gaarvanieh. Dotkemeprosjekte «Båatsoe riejrìes dam åajvoeh værsjoem dåastodh?» («Er reindriften rustet for å møte den perfekte stormen?») ulmine åtna fåantoeh gaavnedh man åvteste miesieh gaarvanieh miesiemierhkesjimmien raejeste tjaktjeleekedimmien raajan vaeljehke sijtine Sveerjesne, jeereldihkie eaktøjgumie. Plearøeh geatskanimmie Nöörjesne maahta lissiehtamme daajroem vedtedh man åvteste miesieh gaarvanieh.

Gelline dajvine Nöörjesne gellie miesieh gaarvanieh jìh jienebh vielie daajroen mietie gihtjeh man åvteste bovtsh gaarvanieh, joekoen miesieh. Men stoeer haestemh gaarvanamme miesieh dokumenteeredh barhvegaavnoej tjìrrh, joekoen giesege. Daate dan åvteste juvrh jìh bårredahkebårrìjh maehtieh barhvhv bårredh åvtelen almetjh dam vueptiestieh, jìh bårredahke varke råknoe gosse baahke. Lissie geerve smaave miesieh gaavnedh. Dan gaavhtan mijjen lea gaertjieldihkie daajroem man åvteste miesieh gaarvanieh.

Sveerjen prosjekte edtja buerebe daajroem vedtedh man åvteste miesieh gaarvanieh

Dìhte Formas-finansijeereme prosjekte «Båatsoe riejrìes dam åajvoeh værsjoem dåastodh?» (2024-2027) vaeljehke sijth Sveerjesne jarngesne åtna mah joekehts

klijmatsiehkiesh utnieh, joekehts haestemh areaaligujmie, juvrigujmie jñh giehtelimmievuekiejgumie. Prosjektesne goerehte man jijnh miesieh mah bierkenieh jñh jaemieh, juktie fåantoeh identifiseeredh man åvteste miesieh gaarvanieh miesiemierhkesjimmien raejeste tjaktjeleekedimmien raajan. Dah mieside GPS:ine mïerhkesjieh, mieside viekesjieh (Guvvie 1) jñh pryöv h vaeltieh gosse miesieh mïerhkesjeminie (Guvvie 2) jñh vihth gosse leekedæmman tjöönghkieh tjaktjege.

Jis miesie jaama giesege/tjaktjege GPS-ektievoete bieljelimmiem seedtie, guktie maahta barhven veedtjedh jñh galmedidh, jñh dam mænngan obduseeredh jñh jaememefåantoem vihtiestidh. Dååjrehtimmieh daan jaepien gieseeste vusesiehtieh nuepie gååvnese GPS-mïerhkeldh barhvh veedtjedh åvtelen dah bårrelgieh jñh/jallh rååknoeh. Prosjekte aaj goerehte mejtie bierkenimmie lea viedteldihkie faktovride goh infeksjovnh parasitigujmie jallh vijruse, genetihke jñh gaahtjeme areaaleåtnoen bijre. Illedahkh parasitheanalysijste ahkedh bætieh jñh soptsesuvvieh sijtide, mearan doh jeatjah illedahkh sijhtieh mænngan prosjektesne bætiedh.

Plearoeh geatskanimmie Nöörjesne maahta lissiehtamme daajroem vedtedh man åvteste miesieh gaarvanieh

Ovmessie prosjekth Nöörjesne, Sveerjesne jñh Soemesne leah aarebi goerehtamme man åvteste

miesieh gaarvanieh. Læjhkan goerehtimmieh fååtesibie mah joekehts krievviej dåaresth vuartasjeh jñh variasjovnh klijmatsiehkine, areraalehaestiemine, juvredåeriesmoerine jñh giehtelimmievuekine krööhkestieh. Aaj daerpies vuarjasjidh guktie daah faktovrh ektesne juhtieh. Dagkerh goerehtimmieh leah daerpies jis edtja ellies goerkesem åadtjodh destie mij baajnehte man åvteste miesieh gaarvanieh. Viehkine plearoeh vuekieh nuhtjedh goh dennie sveerjen prosjektesne sæjhta buerebe daajroem åadtjodh dej faktovri bijre mah mæhtieh baajnehtidh man åvteste miesieh gaarvanieh aaj Nöörjesne. Daate ij sijth ajve dokumentasjovnem bueriedidh, men aaj buerebe våaromem vedtedh hæstiemidie guarkedh jñh gietedidh mej uvte båtsoe tjåådtje.

Prosjekten bijre «Båtsoe riejrjes dam åajvoeh værsjoem dåastodh?»

Prosjekten åvtehke: Anna Skarin. Sveerjen sijth mah meatan: Ruvhten Sijte, Tåssåsen jñh Ångeså. Institusjovnh mah meatan: Sveriges Landbruksuniversitet Gård & Djurhälsan, Högskolan Dalarna, Uppsala Universitet, Veterinærinstituttet, Høyskolen i Innlandet jñh Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Prosjekten gåetiesæjroe: <https://www.slu.se/en/faculties/vh/research/forskningsprojekt/ren/equip/>.

Bedriftshelsetjeneste til reindriffta i 2025

Skrevet av: Anna Kristine Sokki Bongo

Næringstilpasset helseundersøkelse for reindrifftsutøvere hos bedriftshelsetjeneste har vært etterspurt en god stund! HMS i reindrifft – Norsk landbruksrådgiving SA tilbyr i 2025 kostnadsfri helseundersøkelse til alle landets reindrifftsutøvere. God arbeidshelse er viktig for å ha et godt liv og for å kunne stå i jobben lengst mulig, og HMS-tjenesten håper flest mulig benytter seg av tilbudet.

Invitasjonsbrev og samtykkeskjema går snart ut til alle siidaandelsledere og reinlag. Siidaandelsleder må videresende invitasjonen til ektefelle/samboer og andre i siidaandelen som ønsker helsekontroll. Det er viktig at hver enkelt besvarer skjema for å motta innkalling til bedriftshelsetjenesten.

For mer informasjon:

Besøk vår nettside:
www.nlr.no/hms-i-reindrifft

Ta kontakt med HMS- tjenesten for reindrifft:

Johan Martin Stenfjell
Johan.martin.stenfjell@nlr.no
Mob 41608510

Anna Kristine Sokki Bongo
Anna.bongo@nlr.no
Mob 91792535

Foto: Anna Kristine Sokki Bongo

Ny avtale sikrer helårsvedlikehold av reingjerder langs grensene mot Finland og Russland

Skrevet av: Elle Marja Sara, rådgiver Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet har lyst ut åpen anbudskonkurranse for langvarige avtaler om tilsyn og vedlikehold av reingjerdene langs Norges grenser mot Finland og Russland. Gjerdets funksjon er å støtte opp under reindrifftsutøvernes tilsynsplikt og forhindre rein i å krysse grensene. Den nye avtalestrukturen gir en langsiktig løsning som sikrer kontinuerlig vedlikehold og forbedret forutsigbarhet.

En ny modell for langsiktig avtalestruktur

Landbruksdirektoratet har delt oppdraget inn i flere delstrekninger, fordelt utover grensen mot Finland og Russland. Tidligere ble vedlikeholdsoppdrag tildelt årlig, med gjennomføring hovedsakelig i løpet av sommermånedene. Den nye avtalestrukturen forlenger varigheten til minst to år, med mulighet for forlengelse. Denne stabiliteten bidrar til forutsigbarhet for leverandørene, og sikrer at vedlikeholdet blir kontinuerlig gjennom hele året.

Vedlikehold og tilsyn året rundt

Avtalen legger til rette for helårsvedlikehold av reingjerdene, og inkluderer et bredt spekter av oppgaver for å opprettholde gjerdenes funksjon og tetthet. Arbeidet omfatter tilsyn av gjerdenes, registrering av vedlikeholdsbehov og utføring av nødvendige reparasjoner.

Typiske oppgaver om vinteren

På vinterstid innebærer vedlikeholdsarbeidet blant annet:

- Reparasjoner for å holde gjerdet tett.
- Oppsetting og nedtaking av midlertidige forhøyninger av gjerdet.
- Lukking av ferdelsporter.
- Banke på stolper for å redusere tunge snømasser på gjerdet.
- Transport og fordeling av gjerdematerial langs strekningen for sommervedlikehold.

Typiske oppgaver om sommeren

I sommermånedene består vedlikeholdsarbeidet av oppgaver som:

- Retting av skjeve stolper og utskifting av ødelagte stolper.
- Reparasjon eller utskifting av gjerdenetting og bølgetråd.
- Oppstramming av gjerdet.
- Vedlikehold av gjerder ved elvekryssinger.
- Fjerning av vegetasjon og rydding av skog rundt gjerdet.

Flere av oppgavene er avgrenset for å begrense arbeidsmengden, men større vedlikeholdsprosjekter kan gjennomføres som tilleggsoppdrag.

Trygghet og forutsigbarhet

En forutsigbar og helhetlig tilsynsmodell vil bidra til bedre oppfølging og kontinuitet, og sikre at reingjerdene holder nødvendig standard gjennom hele året.

Et godt vedlikeholdt gjerde vil også støtte bedre opp under tilsynsplikten og bidra til å forhindre at reinen krysser riksgrensen. Dermed unngår reineiere å måtte betale regress for beiteskader i Finland.

Grensegjerdereparasjon i 2021, Rolf Gunnar Mienna. Foto: Magnar Evertsen.

Reingjerdet er bygd med minst mulig vinkler. Foto: Magnar Evertsen.

Et banebrytende ressurscenter for Reindriften

Skrevet av: Márjá Eira, Nannet

Siden 2020 har reindriftnæringen i Kautokeino kommune, et av Norges største reinbeiteområder i Vest-Finnmark, vært i en positiv utviklingsfase gjennom etableringen av et nytt ressurs- og rådgivningssenter for reindrift – Nannet. Gjennom prosjektet, som eies av omstillingsprogrammet Ovddos AS, har Nannet hatt som mål å øke reindriftenes robusthet, samtidig som det styrker reindriftnæringen gjennom felles administrative tjenester.

Prosjektmedarbeidere i Nannet. Fra venstre Sara Katrine Aleksandersen, prosjektleder Márjá Eira og Karin Merethe Sokki. Foto: Landbruksdirektoratet

Bakgrunn og organisering

Nannet ble startet av Ovddos AS som en respons på behovet for et spesialisert senter for reindrift. Prosjektet, formelt etablert etter en grundig forstudie, inkluderer ni reinbeitedistrikter i hovedprosjektet, mens 12 distrikter har bidratt til oppbyggingen av senteret. Nå står prosjektet ved et veiskille, med fokus på å sikre langsiktig finansiering slik at Nannet kan videreutvikles til å bli et permanent reindriftssenter.

Finansiering og struktur

Nannet har mottatt tilskudd fra flere aktører, inkludert Sametinget, Finnmarkseiendommen og Reindriftenes utviklingsfond.

- Denne støtten, kombinert med egenandel fra Ovddos AS og deltagende distrikter, har gjort det mulig for senteret å utvikle modellen for levering av forskjellige tjenester til distriktene, gjennom engasjering av tre ansatte med solid kompetanse innen reindrift, forteller prosjektleder Marja Eira.

Tjenester og bidrag til reinbeitedistriktene

Nannet har testet ut et bredt spekter av fundamentale tjenester som er kritiske for reinbeitedistriktene. Disse inkluderer:

1. Administrativ støtte: Utarbeidelse av saksfremlegg og sekretærtjenester for møter, noe som frigjør tid for reindriftsutøvere.
2. Økonomisk bistand: Daglig bilagsføring, bokføring og budsjettarbeid for økonomisk oversikt og kontroll.
3. Faglig rådgivning: Hjelp med høringsuttalelser og arealsaker, som krever spesialisert reindriftskompetanse.
4. Planarbeid og dokumentasjon: Assistanse med lovpålagte planer og beredskapssøknader for å styrke distriktenes kriseberedskap.
5. Kommunikasjon og informasjon: Håndtering av nettsider, sosiale medier og møtekoordinering, noe som bidrar til bedre intern og ekstern kommunikasjon.
6. Kompetanseheving: Kurs og workshops for å styrke kunnskapen og ferdighetene innen styre- og administrativt arbeid.

Fremtidsplaner og utvikling

- Gjennom fire års arbeid med Nannet prosjektet kan vi trygt si at det er behov for et ressurs- og rådgivningssenter for reindrift. Ifølge vår behovsundersøkelse har 70% av reinbeitedistriktene i Norge behov for et felles senter som tilbyr administrative tjenester, og på sikt håper jeg at Nannet får fast finansiering og at dette er tjenester som kan tilbys hele reindriftnorge, sier Ann Catharina Lango som representerer Prosjekteier Ovddos.

Formålet med tjenestene er å styrke reinbeitedistriktenes medvirkning i prosesser og saker som berører reinbeitedistriktene, styrke reinbeitedistriktenes mulighet til å ta handlingsrommet for selvstyre, samle og tilgjengeliggjøre kunnskap om reinbeitedistriktenes interesser og utfordringer.

- Når vi samler administrasjonen for reinbeitedistriktene på et sted, styrker vi funksjonen og bygger opp kompetanse, istedenfor at hvert distrikt har sin egen administrasjon med kun en person i en liten stillingsprosent, forteller Lango videre.

Fremtidige tiltak inkluderer:

- **Geografisk utvidelse:** Tilby Nannets tjenester til alle reinbeitedistrikter i Norge.
- **Kompetanseutvikling:** Fokus på å utnytte handlingsrommet for selvstyre som er fastsatt i reindriftsloven av 2007, dette for å oppnå bærekraftsmålene.
- **Forskningssamarbeid:** Samarbeid med forskningsinstitusjoner for å fremme innovasjon i reindriftnæringen.
- **Kursvirksomhet:** Utvikling av kursprogrammer tilpasset reindriftsutøveres spesifikke behov.

Betydning for reindriftnæringen

Prosjektets interne evalueringer viser at Nannet har hatt en betydelig positiv effekt på distrikter ved å forbedre effektiviteten, styrke kvaliteten i arbeidsprosesser, og legge til rette for måloppnåelse og utvikling i reindrift. Samhandlingen mellom distriktene og offentlige instanser er styrket, og distriktene har fått økt medvirkning i saker som påvirker deres distrikt.

Prosjekteier i Ovddos Ann Catharina Lango. Foto: Landbruksdirektoratet

Kapasitetshevingen har gjort reindriften mer robust, og kvalitetsforbedringer bidrar til at næringen står sterkere i møte med andre interesser.

Utfordringer og veien videre

Den største utfordringen for Nannet er å sikre en langsiktig finansiering. For å oppnå målene om geografisk dekning og utvidede tjenester, er økonomisk stabilitet avgjørende. Likevel viser Nannets suksess at potensialet er stort for senteret som en permanent ressurs for reindriftnæringen i Norge.

Nannet og fremtiden for bærekraftig reindrift

Nannet er et viktig skritt mot en bærekraftig reindriftnæring i Norge. Gjennom sitt brede tjenestetilbud og målrettede støtte har senteret potensialet til å bli en avgjørende faktor for næringen i fremtiden. Med stabil finansiering og videreutvikling kan Nannet bidra til å opprettholde og ta handlingsrommet i reindriftenes selvstyre, samtidig som det styrker næringen både økonomisk, økologisk og kulturelt. Reindriften vil dermed kunne stå stødigere i møte med fremtidige utfordringer, og sikre en bærekraftig utvikling for kommende generasjoner.

Oversikt over andre rådgivningstjenester for reindrift

Skrevet av: Berit Anita Buljo Anti, rådgiver Landbruksdirektoratet

NRLs rådgivningstjeneste i arealsaker

I reindrifftsavtalen 2021/2022 ble det satt av 3,0 mill. til et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i Norske Reindriftsamers Landsforbund i arealsaker. I reindrifftsavtalen 2024/2025 ble avtalepartene enige om at rådgivningstjenesten i arealsaker etableres som en permanent ordning. Det ble også lagt til rette for at tjenesten utvides fra 3 rådgivere med 2 nye rådgivere.

Rådgivningstjenesten tilbyr alle reinbeitedistrikter og reinlagene gratis bistand i arealsaker uavhengig av NRL-medlemskap.

Rådgivningstjenesten veileder næringen i prosesser etter plan- og bygningsloven, energiloven, mineralloven, veiutbygging og andre arealbruksendringer. Tjenesten tilbyr både saksbehandlingskapasitet og nødvendig sakskompetanse for å bistå distriktene i areal- og plan prosesser i konkrete arealsaker og ved utarbeidelse av arealdelen i distriktsplaner.

Tjenestens arbeidsområder:

- Bistå i forbindelse med kommunale- og regionale planer, planprosesser og øvrige utbyggingssaker
- Bistå i arbeidet med distriktsplan og arealbrukskart
- Utforme veiledningsmaterieell for distrikter/reinlag, herunder rettigheter og plikter reindriften har som berørt part i arealsaker
- Utvikle rammebetingelser for reindriften dialog med offentlige myndigheter og inngrepsaktører
- Informere og veilede om myndighetenes konsultasjonsplikt
- Utforme veiledningsmaterieell for myndigheter og inngrepsaktører om folkerettslige forpliktelser ved inngrep i samiske områder
- Utvikle rammebetingelser for reindriften dialog med offentlig myndigheter og inngrepsaktører
- Tilrettelegge for reindriften kompetanse- og kapasitetsbygging innen arealsaksprosesser

Kilde: <https://www.norskereindriftsamerslandsforbund.no/reineiere/radgivningstjenesten-i-arealsaker/>

Protect Sápmi

Stiftelsen Protect Sápmi er stiftet av Norske Reindriftsamers Landsforbund og Svenske Samers Riksforbund og skal bidra med kompetanse, råd og tjenester.

Protect Sápmi forutsetter at vederlag dekkes av inngrepsaktør, og ikke av den samiske rettighetshaver, siida eller reinbeitedistrikt.

Protect Sápmi har som formål å opprettholde og utvikle det samiske kulturfellesskap, herunder å fremme samiske næringsinteresser tilpasset de krav de moderne samfunn stiller.

Protect Sápmi yter bistand

- Til å ivareta samiske rettighetshaveres arealinteresser, land- og ressursrettigheter og utviklingsmuligheter
- Gir råd og samt deltagelse i forhandlinger på vegne av samiske interesser som grunnlag for ny aktivitet i de samiske områder

I følge Protect Sápmi skal stiftelsen, ut fra slike interesser og rettigheter være en sentral premissleverandør og samhandlingspartner overfor myndigheter og nye næringsaktører i deres arbeid med og virksomhet i samiske områder. Slik bistand skal om mulig ytes mot vederlag.

Protect Sápmi kan også gi rådgivning til myndigheter i arealsaker og konsekvensutredninger.

Kilde: <https://protectsapmi.com/norsk/home/>

Landbruksdirektoratet_rein

Landbruksdirektoratet på Instagram

Vi deler bilder, kunnskap og nyheter på en ny og spennende måte. Målet er å spre kunnskap fra reindriftsforvaltningens arbeidshverdag, og vise aktiviteter og utviklingstrekk i reindriftnæringen. Målgrupper er reindriftsutøvere, forvaltning og andre som er interessert i reindrift.

Instagram-kontoen **@Landbruksdirektoratet_rein** ble opprettet for å imøtekomme et ønske om at reindriftsforvaltningen burde være mer synlig. På denne kontoen kan vi dele vår varierte arbeidshverdag og at vi jobber både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Vi legger ut aktuelt innhold om blant annet tidsfrister, nye lanseringer, befaringer og så videre. Så følg oss gjerne på Instagram, og trykk liker om du er fornøyd med innholdet vi legger ut!

Mii juohkit govaid, dieđuid ja ođđasiid ođđa ja gelddolaš vugiin. Ulbmil lea juohkit boazodoallohálldahusa árgabeaivvi ja čájehit boazodoalu aktivitehtaid ja ovdáneami. Boazodoallit, hálldahus ja earát geat beroštit boazodoalus leat ulbmiljoavkun.

Instagram-konto **@Landbruksdirektoratet_rein** áhahuvvui dan dihte go lei sávaldat ahte boazodoallohálldahus galggai leat eambo oidnosis. Dan kontos mii juohkit min mánggabealálaš bargobeivviid ja dan ahte mii bargat sihke regionálalaččat, našuvnnalaččat ja internašuvnnalaččat. Mii bidjat áigeguovdil sisdoalu áigemeiriid birra, ođđa almmuhemiid birra, geahčademiid birra ja nu ain viidasit. Čuovo áinnas min Instagramkonto ja deaddil "Liker" jus leat duhtavaš sisdoaluin!

Instagram

Instagram er en app og sosialt medium for deling av bilder og video, lansert 6. oktober 2010. I Norge har (per 2020) 2,5 millioner brukere en instagramprofil, og 24 prosent av befolkningen bruker tjenesten ukentlig eller oftere. Veksten drives av aldersgruppen 30-59 år. Internasjonalt har Instagram over én milliard aktive brukere og til sammen ligger det per 2020 ute mer enn 50 milliarder bilder.

Kilde: Store norske leksikon

Instagram

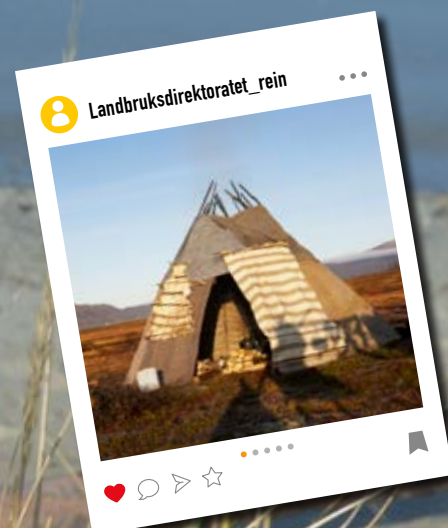
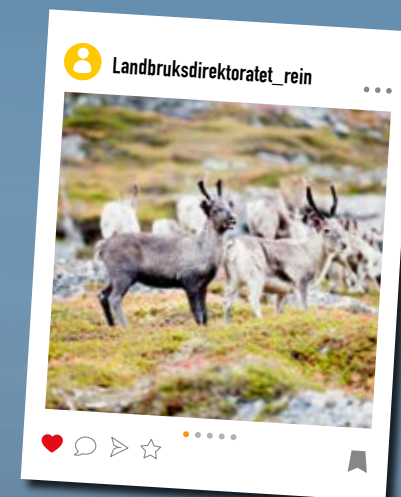
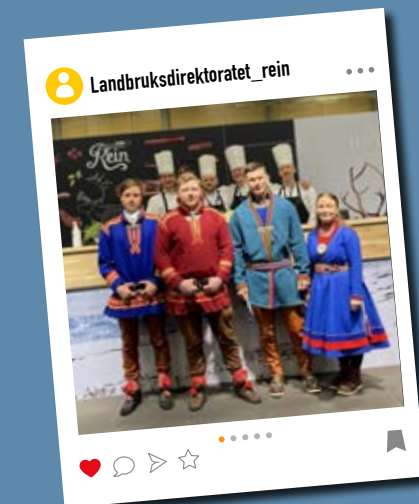
Instagramma lea áppa ja sosiála media mas sáhtta juogadit govaid ja videoid, áhahuvvon golggotmánu 6. beaivvi 2010. Norggas leat (2020:s) 2,5 miljovna geavaheddjiin profiila Instagrammas, ja 24 proseantta álbmogis geavaha bálvalusa vahkkosaččat dahje dávvjibut. Lassáneapmi lea olbmuid dihte geat leat gaskal 30-50 jagi boarrásat. Internašuvnnalaččat leat Instagrammas badjel miljárda geavaheaddjit ja oktiibuot gávdnojit Instagrammas 2020:s eanet go 50 biljárda gova.

Gáldu: Store norske leksikon

Følg Landbruksdirektoratet Avdeling Reindrift på Instagram!

Čuovo Eanandoalloidirektaráhta boazodoalloossodaga Instagrammas!

Dispensasjoner i forskrift om tilskudd til siidaandeler og reinlag

Skrevet av: Maria Ae Solvang-Jansen, rådgiver Landbruksdirektoratet

Tilskudd til siidaandeler og reinlag er en tilskuddsordning som forvaltes av Statsforvalteren. Tilskuddsordningen er regulert i forskrift om tilskudd til siidaandeler og reinlag. Etter forskriften må siidaandelen og siidaandelsleder oppfylle bestemte vilkår for å få innvilget tilskudd. Ordningen innebærer også særtilskudd med egne vilkår.

I særlige tilfeller, åpner forskriften for mulige dispensasjonsadganger. Om en siidaandel får innvilget en dispensasjon, kan tilskudd innvilges selv om vilkåret det dispenseres fra ikke er oppfylt.

I forskrift om tilskudd til siidaandeler og reinlag er det fire dispensasjonsbestemmelser:

Dispensasjon fra søknadsfristen

Etter tilskuddsforskriften § 6 kan Statsforvalteren i særlige tilfeller dispensere fra søknadsfristen. Om du får innvilget dispensasjon fra søknadsfristen, kan søknaden din bli behandlet selv om den er sendt inn etter 31. mai. Det er likevel strenge krav for at en slik dispensasjon kan innvilges. Forskriften legger opp til at det bare i særlige tilfeller kan innvilges dispensasjon. Statsforvalteren vil foreta en vurdering av om årsaken til at søknaden blir sendt inn for sent er alvorlig nok til at dispensasjon kan gis.

Dispensasjon fra inntektsgrensen for produksjonspremie

I bestemmelsen om produksjonspremie i § 10 kan Landbruksdirektoratet dispensere fra inntektsgrensen i sjetten ledd ved avvikling av en siidaandel, der hele flokken slaktes.

Denne dispensasjonsbestemmelsen kan bare brukes i tilfeller hvor en siidaandel skal avvikles og hele flokken slaktes. Den gjelder ikke ved overføring av en siidaandel. I tillegg må hele flokken slaktes, noe som medfører at siidaandelsleder ikke kan ha noen rein i eget merke etter at siidaandelen er avviklet.

Dispensasjon fra kravet om at ektefelle/samboer må eie rein i samme siidaandel for ektefelle-/samboertillegg

Det framkommer av § 12 at:

«I driftsåret ekteskapet/samboerskapet er inngått, kan statsforvalteren dispensere fra kravet om at ektefellene/samboerne må eie rein i samme siidaandel.»

Denne bestemmelsen åpner for at Statsforvalteren kan innvilge ektefelle-/samboertillegg selv om dere eier rein i forskjellige siidaandeler. Dette er fordi overføringer av rein fra en siidaandel til en annen ikke skjer før driftsårets slutt. Dette gjelder bare det første driftsåret etter at ekteskapet-/samboerskapet er inngått. Ved neste års tilskuddssøknad må dere ha rein i samme siidaandel for å få tilskudd.

Dispensasjon fra forskriftens bestemmelser

Etter § 18 andre ledd kan Landbruksdirektoratet i særlige tilfeller dispensere fra forskriftens bestemmelser. Dette er den generelle dispensasjonsbestemmelsen som gir Landbruksdirektoratet hjemmel til å dispensere fra alle vilkårene i forskriften utenom de som har egne dispensasjonsbestemmelser. Vilåret for å innvilge dispensasjon er strenge, og praksis er at det bare kan innvilges dispensasjon i spesielle tilfeller som siidaandelen ikke har kontroll over og som ikke er i strid med forskriftens formål.

Dispensašuvdnamearrádusaid birra siidaoasse- ja boazosearvedoarjagis

Čálli: Maria Ae Solvang-Jansen, vuosttaškonsuleantta Eanandoallodirektoráhtas

Stáhtahálddašeaddji hálddaša doarjjaortnega siidaosiide ja boazoservviide. Doarjjaortnet lea mearriduvvon njuolggadusa bokte doarjaga birra siidaosiide ja boazoservviide. Njuolggadusa mielde ferte siidaoassi ja siidaoassejođiheaddji deavdit dihto eavttuid vai oažžu doarjaga. Doarjjaortnegis gávdnojit maiddá sierradoarjagat sierra eavttuiguin.

Erenoamáš oktavuodain lea njuolggadusa mielde vejolaš addit dispensašuvnna. Jus siidaoassi oažžu dispensašuvnna, de sáhtá doarjja juolluduvvot vaikko dat eaktu masá dispensašuvdna guoská ii leat devdojuvvon.

Njuolggadusas doarjaga birra siidaosiide ja boazoservviide gávdnojit njeallje dispensašuvdnamearrádusa:

Dispensašuvdna ohcanáigemearis

Doarjjanjuolggadusa § 6 mielde sáhtá stáhtahálddašeaddji addit dispensašuvnna erenoamáš oktavuodain. Jus don oažžut dispensašuvnna ohcanáigemearis, de sáhtá ohcamuš meannuduvvot vaikko lea sáddejuvvon mannel miessemánu 31. beaivvi. Dakkár dispensašuvdnii leat garra gáibádušat. Njuolggadusas boahtá ovdan ahte dispensašuvnna sáhtá oažžut dušše erenoamáš oktavuodain. Stáhtahálddašeaddji árvvoštallá ohcamuša mannoneami sivaid, ja árvvoštallá leat go ákkat dan mađe duođalaččat ahte sáhttet addit dispensašuvnna.

Dispensašuvdna buvttadanvuoittu dienasrájis

Eanandoallodirektoráhtta sáhtá addit dispensašuvnna dienasrájis guđat lađđasis, njuolggadusa buvttadanvuoittu birra § 10 mielde, jus siidaoassi lea heahtihuvvon ja olles eallu lea njuvvojuvvon.

Dan dispensašuvdnamearrádusa sáhtá dušše geavahit dalle go siidaoassi galgá heahtihuvvot ja olles eallu galgá njuvvojuvvet. Njuolggadusa mielde ii sáhte oažžut dispensašuvnna go siidaoassi sirdojuvvo.

Dasa lassin ferte olles eallu njuvvojuvvet, dat mearkkaša ahte siidaoassejođiheaddjis eai sáhte leat bohccot iežas mearkkas mannel go siidaoassi lea heahtihuvvon.

Dispensašuvdna gáibádušas ahte náittos-/ássanguimmiin fertejit leat bohccot seamma siidaoasis go ohcaba náittos-/ássanguoibmelasáhusa

Njuolggadusas § 12 čuožžu:

“Dan doaibmajagi go náittosdilli/ássandilli lea álggahuvvon, de sáhtá stáhtahálddašeaddji spiehkastit gáibádušas ahte náittosguoimmit/ássanguoimmit eaiggádeaba bohccuid seamma siidaoasis.”

Dat mearrádus addá stáhtahálddašeaddjái vejolašvuođa juolludit náittos-/ássanguoibmelasáhusa váikko dudnos leat bohccot guovtti iešguđet siidaoasis. Dat lea dan dihte go bohccuid sirdin ovttá siidaoasis nubbái ii geava ovdal boazodoallojagi loahpas. Dat guoská dušše vuosttaš boazodoallojahkái mannel go náittos-/ássanguoibmedilli lea álggahuvvon. Nuppi jagi doarjjaohcamušas fertebeahtti eaiggádit bohccuid seamma siidaoasis vai oažžubeahtti doarjaga.

Dispensašuvdna njuolggadusa mearrádusain

Eanandoallodirektoráhtta sáhtá erenoamáš oktavuodain spiehkastit njuolggadusa mearrádusain § 18 nuppi lađđasa mielde. Dá lea dat obbalaš dispensašuvdnamearrádus mii addá Eanandoallodirektoráhttii vejolašvuođa spiehkastit buot njuolggadusa eavttuiguin, earret go daid njuolggadusa eavttuiguin main leat sierra dispensašuvdnamearrádusat. Eavttut dispensašuvdnajuolludeapmái leat čavgadat, ja dábálaččat sáhtá dispensašuvdna addojuvvet dušše dalle go leat dakkár dilálašvuođat maid siidaoassi ii sáhte stivret ja go leat njuolggadusa ulbmiliid mielde.

Vil du abonnere på Reindriftnytt?

Send e-post til postmottak@landbruksdirektoratet.no
eller send oss en melding på vår Instagramprofil:
[@landbruksdirektoratet_rein](https://www.instagram.com/landbruksdirektoratet_rein)

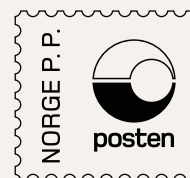
Reindriftnytt er et blad som kommer ut to ganger i året. Det er Landbruksdirektoratet som er ansvarlig utgiver. Målet er å spre kunnskap om aktuelle saker fra reindriftnæringen og reindriftsforvaltningen. Det er gratis å abonnere!

Har du fått en ny postadresse?

Ta kontakt med oss for å oppdatere din nye postadresse slik at du fremdeles kan motta Reindriftnytt!

Visste du at...?

Reindriftnytt finnes også på våre nettsider under Reindrift -> Reindrift i Norge. Her kan du lese alle utgitte utgaver siden 2015!

Returadresse: Landbruksdirektoratet, avd. reindrift
Løkkeveien 111, 9510 Alta
ISSN 0333-4031

• • adresser

Statsforvalterne

Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Postboks 700, 9815 Vadsø
Telefon 78 95 03 00
sftfpost@statsforvalteren.no

Besøksadresse:
Dramsveien 1, 9800 Vadsø
Bredbuktnesveien 50B, 9520 Kautokeino
Deanugeaidnu 6, 9730 Karasjok
Strandveien 13, 9007 Tromsø
Skogbrukets hus, 9325 Bardufoss

Statsforvalteren i Nordland
Postboks 1405, 8002 Bodø
Telefon 75 53 15 00
sfnopost@statsforvalteren.no

Besøksadresse:
Byporten - Fridtjof Nansens vei 11, 8003 Bodø
Sjøgata 16/18, 8656 Mosjøen

Statsforvalteren i Trøndelag
Postboks 2600, 7734 Steinkjer
Telefon: 74 16 80 00
sftlpost@statsforvalteren.no

Besøksadresse:
Statens hus, Strandveien 38, 7713 Steinkjer
Statens hus, Prinsens gt. 1, Trondheim
Ella Holm Bulls vei 30, Snåsa
Tollef Bredals vei 13, Røros

Landbruksdirektoratet

Postboks 56, 7701 Steinkjer
Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Avdeling Reindrift, Alta
Løkkeveien 111, 9510 Alta

Oslo
Innspurten 11D, 0663 Oslo

Steinkjer
Skolegata 22, 7713 Steinkjer